Бүгү чурттарның пролетарийлери, катыжыңар!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

№ 29 (2203). | 1951 ч. февраль 13, вторник. | Өртээ 20 кап.

1926 ЧЫЛДА ҮНДЕЗИЛЕТИНГЕН.

1951 ЧЫЛДЫҢ ФЕВРАЛЬ 18

РСФСР-ниҢ Дээди Совединге соңгулдаларның хүнү.

ШУПТУ СОҢГУЛДАЛАРЖЕ!

Соңгулдаларга уткуштур күш-ажылчы көдүрлүүшкүн

Эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтериниң соңгулдаларынга хөй националдыг совет улус политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүн-биле белеткенип турар. Коммунистиг партияның болгаш генийлиг баштыңчы болгаш башкы улуг Сталинның удуртулгазы-биле коммунистиг тургузуушкунда чеьдип алдынган улуг чедиишкиннер совет кижилериҢ чүректерин өөртүп турар.

1950 чылда ССРЭ-ниҢ улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниҢ күрүне планының күүселдезиниҢ түннелдери бистиҢ совет улусту чаа-чаа күш-ажылчы көдүрлүүшкүнче сорук киирип турар.

БистиҢ улустуҢ чогаадыкчы тывынгыр күжү үзүктел чокка өзүп, политиктиг медерели болгаш хөй-ниитичи идепкейи улам-на бедип турар. БистиҢ Тереэн чуртувустуҢ экономиказының, культуразының улам хөгжүлдези дээш демиселде совет кижилериҢ күш-ажылга ынакшылдыг чоруу тодаргайы-биле илереп турар.

Социалистиг чарыштың ленинчи-сталинчы идеялары ажылчы чоннарның калбак массаларынга шиңгээтинип, күчүлүг чаартыкчы күш болу берген. БистиҢ чуртта социалистиг чарыш ёзулуг-ла бүгү улустуҢ херээ болу берген. Ында миллион-миллион ажылчыннар болгаш тараачыннар — коммунизм тургузукчулары киржип турар.

Улус ажыл-агыйының планнарын ажыр күүседир дээш чорудуп турар социалистиг чарыш болза, совет чуртту коммунизмче бурунгаарладырынга күчүлүг шимчедир күш болуп турар. Социалистиг чарыш болза, социализм тургузуушкунуҢ коммунистиг методу болур деп эш Сталин айыткан.

Социалистиг чарышта киржип турар миллион-миллион кижилериҢ — ажылчыннарның болгаш колхозчуларның чогаадыкчы тывынгыр инициативазы болза, үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый талазы-биле ээлчеглиг сорулгаларны шиитпирлээриниҢ чаа-чаа аргаларын берип турар.

Эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди СоветтериниҢ соңгулдаларынга уткуштур ажылчы чоннарның политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүнү чаа чалгыг-биле калбарган.

БистиҢ областың ажылчы чоннары Россия Федерациязының бүгү ажылчы чоннары-биле кады РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ соңгулдаларынга алдар болдурган социалистиг чарышты калбартып чоруткан. БистиҢ области калбарган социалистиг чарыш болза, үлетпүрнүҢ болгаш көдээ ажыл-агыйының мурнунда салдынган ээлчеглиг сорулгаларны күүседиринче угланган.

Үлетпүр бүдүрүлге черлериҢ ажылдакчылары кижи бүрүзү ажыл нормазын үргүлчү долдур күүседип турган, бүдүрүлге планын ажыр күүседир, продукцияның шынарын экижидер, чигэтти болгаш материалдарны камнап, бүдүрүкчү күштү бедидип турган, продукцияның бот өртээн чиигедир дээш социалистиг чарыштың хүлээлгелерин алгаш ажылдап турар.

Областың үлетпүр бүдүрүлгелери РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ соңгулдаларынга алдар болдурган социалистиг чарышка киргеш, декабрь айның бүдүрүлге планын ниитизи-биле 132 хуу күүседткен. ОоҢ иштинде Кызыл хоорайның бүдүрүлгелери — 126 хуу, райүлетпүр комбинаттары — 155 хуу күүседткилээн.

Январь айның бүдүрүлге планын сапог даараар-мастерская 106,9 хуу күүседткен. Ол ышкаш Шагаан-Арыгның үлетпүр комбинадының чазанылга, хидис идик өер, дааранар салбырлары база-ла январьниҢ бүдүрүлге планнарын ажыр күүседткеннер.

Үлетпүр бүдүрүлгелерде үлүг нормазын ажыр күүседип турар мурнакчыларының саны көвүдеп турар. Авторотаның чолаачылары эштер К. Безотечество, Г. Федоров, Г. Быков олар январьде ажыл нормазын 130-ден 175 хуу чедир күүседткеннер. Ында септекчилер эштер К. Иванов, С. Петеримов, Леонов, Лазарев олар нормаларын база-ла 170-ден 220 хуу чедирип турарлар. Ындыг мурнакчыларны оон-даа ыңай хөйнү көргүзүп болур.

Көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилери часкы тарылганы үлегерлиг чорудуп, бедик дүжүттүҢ үндезинин салыр дээш белеткенип турарлар.

РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ соңгулдаларынга алдар болдурган социалистиг чарышка киришкеш, областың элээн хөй колхозтары, МТС-тери часкы тарылгага белеткел талазы-биле бичe эвес чедиишкиннерлиг болуп турар. Сүт-Хөл МТС-тиҢ механизаторлары февраль 1-де тракторларның капитал септелгезин 100 хуу, агар септелгезин 166 хуу күүседткеннер. Ол ышкаш Чадаана, Кызыл-Мажалык, Чаа-Хөл, Кызыл, Тес-Хем МТС-тери тракторларның агар септелгезиниҢ планнарын долдур болгаш ажыр күүседткилээн. Тес-Хем, Өвүр, Сүт-Хөл районнарның колхозтары тарылгага хереглээр үрезин уруушкунуҢ планын долдур күүседткеннер.

Колхозчу тараачыннар часкы тарылгага белеткелди чорутпушаан, тудуг ыяжы белеткээрин калбартып турар. Тудуг ыяжының белеткелинде болгаш ооҢ сөөртүлгезинде хөй санныг кижилиг бригадалар күш-ажылчы көдүрлүүшкүн-биле ажылдап турар. Бии-Хем, Тес-Хем, Өвүр районнарның колхозчулары февраль 1-де ыяшты кезип белеткээрин 200—260 хуу күүседткилээн болгаш ол ыяштарның 45—60 хуузун тудуг шөлдеринде сөөртүп дүжүрген.

Мурнакчы кижилер — үлетпүрүҢ стахановчулары болгаш көдээ ажыл-агыйның мурнакчылары күш-ажылга күзел соруктуун көргүзүп турарлар. Ынчаарга социалистиг чарыштың кол сорулгазы болза, мурнакчыларның хүрээлеҢин калбартыры болур. Ындыгның төлөөзинде партия, совет профэвилел организациялары болгаш ажыл-агый удуртукчулары соңгулдаларга алдар болдурган социалистиг чарышты большевикчи ёзу-биле удуртуп, алдынган хүлээлгелерни долдур болгаш ажыр күүседиринче массаны эвилелдээри болур. Социалистиг чарыштың киржикчилеринде хожудап каап турарларны мурнакчыларның деҢнелинге чедир көдүрериНче, чарышты эҢ-не массалыг тодаргай түҢнелдерлиг болдурарынче кичээнгейни эҢ-не күштүү-биле салыр ужурлуг.

Соңгулдаларга алдар болдурган социалистиг чарышты ажылчы чоннар калбартып турган, ажыл-агый, культур тургузуушкунуның бүгү адырларынга чаа-чаа чедиишкиннерни чеьдип алыр улуг сорук күзелин илередип турар.

Ажылчы чоннарның күш-ажылчы улуг көдүрлүүшкүнү болза, совет патриотизмниҢ илерээшкини болгаш бодунуҢ Төрээн чуртунга, Ленин — Сталинның партиязынга совет кижилериҢ кызыгаар чок ынакшылын болгаш бердингенин база катап көргүзүп турар.

Совет кижилер бүгү улустуҢ байырлалының хүнү — соңгулдалар хүнүнге белеткенмишаан, боттарының каракызыл күш-ажылы-биле бүгү делегейде тайбыңның чөленгиижи болур бистиҢ социалистиг Төрээн чуртувустуҢ күчүзүн улам-на быжыглап турарлар.

Совет улусту маадырлыг күш-ажылче сорук киирип турар болгаш совет ниитилелдиҢ мораль-политиктиг чаңгыс эзиниҢ тугу — улустарның башкызы болгаш баштыңчызы улуг Сталинның шылгарангай удуртулгазынга сорук кирген совет улус бүгү улустуҢ байырлалы — соңгулдалар хүнүнге улам-на сырый катыжыышкын-биле, күш-ажылдың чаа-чаа чедиишкиннери-биле ужуражырлар.

Агитаторларның турлаа

РСФСР-ниҢ Дээди Совединге соңгулдалар чорудар талазы-биле Кызыл хоорайда 10 дугаар соңгулда участогунга хамаарышкан 2 дугаар агитпунктуҢ ишти, дашты лозуҢ, плакат, чурук, портреттер-биле каастап шиметинген.

Ол агитпунктуга кежээниҢ-не соңгукчулар болгаш агитаторлар хөйү-биле чыглып турарлар. Агитпункт эргелекчизи эш Петеримов чыылган соңгукчуларга лекцияларны удаа-дараа кылып, агитаторларга большевикчи агитация дугайында сургаалданы өй-шаанда берип турар.

Агитаторларның аразында соңгукчулар ортузунга алдар-хүндүзү бедип турар Бакеев, Баталов, Егошина ышкаш агитаторлар эвээш эвес. АгитпунктуҢ агитаторлары соңгукчулар ортузунга РСФСР-ниҢ Дээди Совединге депутаттың кандидады эш Н. Я. ДьяковтуҢ допчу намдарын таныштырып дооскан болгаш ам бадылаашкын бээриниҢ чурумуп, база агар политика дугайында беседаларны, номчулгаларны үзүктел чок чорудуп турарлар.

Бүгү чурт соңгулдаларга белеткенип турар

☆ ☆ ☆

Депутаттарга кандидаттарның соңгукчулар-биле ужуражыышкыннары

Совет ЭвилелиниҢ хоорайларында болгаш суурларында эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди СоветтериниҢ депутаттарынга кандидаттар-биле соңгукчуларның ужуражыышкыннары эртип турар.

Алтай крайның Рубцовск хоорайының чүс-чүс ажылчы чону РСФСР-ниҢ Дээди Совединге депутаттың кандидады «Алтайсельмаш» заводтуҢ сураглыг сталевари А. Т. Терещенко-биле ужуражылга Алтайның трактор заводунуҢ аныяктар клубунга болган. Бүзүретирген кижилер заводтуҢ шой кудар цехиниҢ начальниги инженер эш Креч, башкы училищезиниҢ башкызы эш Смирнов, ажылчын эш Зотов болгаш өскелер-даа коммунистерниҢ болгаш партия кежигүнү эвестериҢ сталинчы блогунуҢ кандидады сталеварь Терещенко дээш чаңгыс үнүүт бадылаарынче соңгукчуларны ыыгырып, ооҢ күш-ажылчы орууныҢ дугайында чугаалааннар.

9-ла чылдың мурнунда фабрик-завод школазындан Алексей Терещенко заводка келген. Ол, беш чылдың дургузунда ажылчын аныяктарның кежээки школазын дооскан болгаш Казахтың С. М. Киров аттыг күрүне университединиҢ заочный салыырыга кирген. Күжениишкинниг ажыл, үргүлчүүн өөредилгези ооҢ сталеварынаҢ ыарын мергежилин бедик шиңгээдип алыр, ийи чылдың дургузунда дөрт чылдың нормаларын күүседириниҢ аргазын аңаа берген.

Астрахань областың Травинскиде моторжу-балыкчы станцияның колхозчулары болгаш ажылчыннары РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ депутадынга кандидат КаспийниҢ сураглыг балыкчызы В. П. Евсеев-биле ужуражылган. Ленин аттыг колхозтуҢ дэргазы эш ЦымбаловтуҢ чугаалааны болза:

—РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ депутадының кандидадынга «ИльичиниҢ тураскаалы» артельдиҢ алдарлыг балыкчы колхозчузу Василий Петрович Евсеевти депшидип үндүрген бис. Ол Соңгу болгаш Мурнуу Каспийни билир, балык тывыжының планын үргүлчү ажыр күүседип турар. 1949 чылда Евсеев беш чылдың онаалгазын дооскан, 1950 чылда бүдүн чартык чылдың планын күүседткен. Балыкты хөйнү тударының мурнакчы методтарын нептередириниҢ стахановчу школазын Евсеев далайга организастаан.

Хуралга чүве чугаалаан В. П. Евсеев соңгукчуларның аңаа көргүскен идегели дээш ханы өөрүп четиргенин илереткен.

РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ депутадынга боттарының хандидады А. Н. Зайцева биле К. Е. Ворошилов аттыг фабриканың ажылдакчыларының ужуражылгазы Калинин хоорайга болган.

Аргылга цехиниҢ мастериниҢ дузалакчызы эш Максимов большевик партия болгаш совет эрге-чагырга кижилерни канчаар хижизидип турарын, оларны ниитиниҢ идепкейлиг ажыл-чорудулгазынче хандыдып турарын эш Зайцеваның чижээнден көргүскен.

Анна Николаевна Зайцева КалининскиниҢ удазын фабриказынга бижиг-билбес бичии уруг келген. Маңаа эртемни болгаш тускай эртемни алырын Зайцевага дузалаан. Удавайн ол эҢ дээре бүдүрүлгечи апарган.

Анна Зайцева септелге ажылчыннарының бригадиринде ажылдап турар. Удазын фабриказының коллективи онаалгаларны үргүлчү ажыр күүседип турар. Ында эш Зайцеваның ачы-ханыязы база бар.

РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ депутадының кандидады А. И. Черкашина-биле соңгукчуларның ужуражылгазы Чкалов областың Тоцк суурунга болган. Тоцк МТС-тиҢ директору бүзүретирген Ф. М. Сердюк РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ депутады болуп, соңгукчуларның бүзүрелин долузу-биле бадыткап шыдаар, күрүненiҢ ажылдакчызы болур эш Черкашинаны характеристкалап чугаалаан.

Хуралга «Искра» көдээ ажыл-агый артелиниҢ колхозчузу В. Истокин, Тоцк школазының башкызы М. Перелюхина, мал эмчизи Л. Бесов болгаш өскелер-даа чүве чугаалааннар. Олар чоннуҢ төлептиг кандидады болур эш Черкашинаның дугайын чугаалаан болгаш эш Черкашина дээш бадылаашкынларын бээринче соңгукчуларны кыйгырганнар.

Депутаттарга кандидаттар Е. С. Бухарина-биле (Свердловск областың Ирбит), Э. Д. Александрова-биле (Чита), А. Т. Валиуллина-биле (Татар АССР-ниҢ Арск), М. Я. Савин-биле (Ямал-Ненец национал округтуҢ Салехард), С. Т. Хожухар-биле (Кишинев), В. И. Голенков-биле (Новосибирск областың Барабинск), Т. И. Иванова-биле (Чебоксары) соңгукчуларның ужуражыышкыннары база болгулаан.

(СЭТА).

„Кызыл партизан“ колхозта агитколлектив

Таңды районда «Кызыл партизан» колхозта эш АбросимовтуҢ удуртканы агитколлектив соңгукчу чоннуҢ ортузунга РСФСР-ниҢ Дээди Совединге соңгулдаларга холбашкан агитация ажылын хүн-бүрү хүштелдирип чорудуп турар. АгитколлективтиҢ кежигүннери соңгукчуларга 120 ажыг беседаларны чорудуп, соңгукчуларга билдинмээн айтырыгларны тодаргай билдингири-биле тайылбырлап берип турарлар.

АгитколлективтиҢ иштинден агитаторлар Попова, Залутская, Борбак-оол, Беляева болгаш өскелер-даа эҢ идепкейлиг ажылдап, РСФСР-ниҢ Дээди Совединге депутаттың кандидады эш Н. Я. ДьяковтуҢ намдарын, Сталинчы Конституцияны, РСФСР-ниҢ Дээди Совединге соңгулдалар дугайында Дүрүмнү, В. И. ЛениннiҢ мөчээнинден бээр 27 чыл оюнуҢ дугайында эш ПоспеловтуҢ иледкелин, социалистиг үлетпүрнүҢ, көдээ ажыл-агыйның улуг чедиишкиннериниҢ дугайында, коммунизмниҢ улуг тудуушкуннарының дугайында, совет хамаатыларының эргелериниҢ болгаш хүлээлгелериниҢ дугайында чүүлдерни соңгукчуларга чуруктардан көргүзүп туруп тайылбырлап берип турарлар. Эш Борбак-оол 10 өрегелерге беседаларны 13 удаа кылган.

АгитколлективтиҢ кежигүннери РСФСР-ниҢ Дээди Совединге соңгулдаларның хүнү—февраль 18-ке ажылагый, политик талазы-биле чедиишкиннерлиг ужуражырынче колхозчуларны күш-ажылче көдүрүп үндүрүп турарлар.

Улам-на чедиишкиннер дээш

ТУРАН. (телефон-биле). Хоорайның Культура бажыңынга РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ депутадының кандидады эш Н. Я. Дьяков оодунуҢ соңгукчулары-биле ужуражылган. Аңаа 400 ажыг кижи чыылган. Депутатка кандидаттың ажыл амыдыралының дугайында бүзүреткен кижи эш Будажакова илеткел кылган. РСФСР-ниҢ Дээди СовединiҢ соңгулдаларының хүнү—февраль 18-те соңгукчулар бодунуҢ кандидады эш Н. Я. Дьяков дээш бадылаашкынын чаңгыс эҢ-сеткилдиг бээрин илеткелчи эш Будажакова болгаш хоорайның интеллигенциязының мурнундан чүве чугаалаан эш Өпеш хыйгырган.

МТС-тиҢ стахановчузу эш Терешин РСФСР-ниҢ Дээди Совединге соңгулдаларга алдар болдуруп стахановчу ээлчегге киргеш, тракторлар септээр үлүг нормазын 170—200 хуу күүседип келген. Ам моон соңгаар нормазын хүн бүрү 200 хуу күүседирин болгаш МТС бүгү тракторларның септелгезин март 15-те бүрүн доозарын хүлээнип чүве чугаалаан. Райүлетпүр комбинадының хүн нормазын 170 ажыг хуу күүседип турар чазаныкчы эш Никифоров депутатка кандидат эш Дьяковтан райүлетпүр комбинады күчүлүг пилорама болгаш өске-даа дериг херекселдер тып алырынга дузалаарын дилээн.

«Красный пахарь» колхозтуҢ кежигүнү эш Баир, көдээ ажыл-агый школазының өөреникчизи Болдур-оол олар эш Дьяков дээш бадылаашкынын чаңгыс кижи дег бээринче соңгукчуларны кыйгырганнар.

К. ДОРДУП-ООЛ.

Соңгулдаларга белек кылдыр

Таңды районнуҢ Бай-Хаакта бүдүрүлге комбинадының ажылчыннары РСФСР-ниҢ Дээди Совединге соңгулдаларның хүнүнге алдар кылдыр кызымак ажылдап турарлар.

Чазанылга цехиниҢ бригадири эш К. Вахрушев, чазаныкчы эш Л. Баранов олар хүнде нормазын 130 хуу, сапог даараар салбырның мастери эш И. Афанасьев ажыл нормазын 120 хуу күүседип турар. Февраль айның нормазын олар соңгулдалар хүнүнге чедир 150—160 хуу күүседирлер.

В. ТУМЕТЕЙ.

Тбилиси хоорайның Ленинский соңгулда округу

Төөгүлүг заводта

ТБИЛИСИ. Грузин ССР-ниҢ Дээди СовединiҢ депутадынга бадылатырар дугайында улуг Сталинның чөпшээрээнин Грузияның ажылчы чоннары канчаар-даа аажок улуг өөрүшкү-биле уткааннар.

Иосиф Виссарионович Сталинны Грузин ССР-ниҢ Дээди СовединiҢ депутадының хандидадынга депшиткен ТбилисиниҢ Сталин аттыг паровоз-вагон септелге заводунуҢ коллективи онза байырланчыг хүннерде чурттап турар.

Ол хоочун бүдүрүлгениҢ бүгү төөгүзү улуг Сталинның ады-биле шуут холбашкан. 1926 чылдың июньде завод ажылчыннарының төөгүлүг хуралының киржикчилери хоочун бүдүрүкчүлер бүдүрүлгениҢ цехтеринде хөй ажылдап турарлар. Ол хуралга эш И. В. Сталин чүве чугаалаан. ТбилисиниҢ мурнакчы пролетарийлериниҢ ортузунга практиктиг ажылдың революсчу школазын канчаар эрткенин эш Сталин ынчаарда орта сактып чугаалаан.

«Маңаа, бо эштериҢ аразынга, бодумнуҢ бир дугаар дайынчы революсчу сагылымны ынчаарда алган мен... МээҢ баштайгы башкыларым ТифлистиҢ ажылчыннары болган» — деп эш Сталин чугаалаан.

Грузин ССР-ниҢ Дээди Совединге соңгулдаларга уткуштур алдынган социалистиг хүлээлгелерин заводтуҢ коллективи алдарлыы-биле күүседип турар. БүдүрүлгениҢ коллективи январьниҢ бүдүрүлге онаалгазын хуусаа бетинде күүседткен. 5 бараан вагоннарын пландан дашкаар септээн, паровозтуҢ хөй кезектерин болгаш тудуштуругларын белеткеп кылган.

Паровоз цилиндирин каннаарының дуржулгалыг методун заводка шиңгээткен каҢ өзилдирикчизи Захарий Нарирадзе, 3—4 нормаларны күүседип турар токарь Илья Чумбуридзе, ажылчын Яков Бабаев, дарган Константин Шуридзе болгаш өске-даа дыка хөй ажылчыннар бо хайгамчык хүннерни стахановчу күш-ажыл-биле демдеглеп турарлар.

«Улуг Сталин: «Эки ажылдап турар-дыр силер, эштер, тбилисчилер!» дээр кылдыр ажылдаар ужурлуг бис»—деп Ленинград хоорайның Кировский соңгулда округунуҢ соңгукчуларынга чоруткан чагаазында Сталин аттыг заводтуҢ ажылчыннары бижээннер.

(СЭТА).

Киев хоорайның Сталинский соңгулда округу

Совет интеллигенцияның хүнү

КИЕВ. КүрүненiҢ Т. Г. Шевченко аттыг операның болгаш балетаның театрының улуг делгем залынга Киев хоорайның Сталинский соңгулда округунуҢ интеллигенциязының төлээлекчилери долдур чыглып келген. Орта эртемдээннер, инженерлер, башкылар, делегейде эҢ-не мурнакчы совет уран-чүүлдүҢ төлээлекчилери чыглып келгеннер.

Хуралдың хүндүлүг президиумунга ВКП(б) ТК-ның Политбюрозун эш И. В. Сталинны баштадыр соңгуур дугайында саналды хуралдың киржикчилери диҢмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткаанар.

Чыглып келгеннер КПУ ТК-ның секретари П. В. Аргалдың «Сталин—бүгү улустуҢ кандидады» деп илеткелин улуг кичээнгейлии-биле дыҢнааннар.

Украин ССР-ниҢ Эртемнер Академиязының вице-президентизи П. С. Погребняк бодунуҢ сөзүнге улуг Сталинга ынакшылын, өөрүп четиргенин илереткен.

—Кижи төрелгетенниҢ генийи эш Сталин болза, бистиҢ чуртувуска коммунизм тургузуушкуну дээш, чоннуҢ чаагай эки амыдыралы дээш чогаадыкчы тывынгыры-биле ажылдаарда совет эртемдээннерге эҢ-не таарымчалыг арганы тургузуп берген. Бедик патриоттуг көдүрлүүшкүннүҢ хүннеринде бүгү үелерниҢ болгаш улустарның эҢ улуг эртемдээни, бистиҢ баштыңчывыс эш Сталинга өөрүп четиргенивисти илередип тур бис.

КоммунизмниҢ улуг тургузукчузу, бүгү делегейде тайбыңның тугунуҢ тудукчузу, улустуҢ аас-кежииниҢ чаалакчызы улуг Сталин дээш бистер шуптувус чаңгыс кижи дег бадылаар бис!—деп эш Погребняк чугаазын дооскан.

Эш Сталин — украин улустуҢ эҢ эки өөнүү, совет улустарның бузулбас эҢ-найыралының сорук киирикчизи болуп турар. Сталинчы шанналдың лауреады инженер И. М. Танченко ол дугайын бодунуҢ сагыш-сеткилиниҢ ханызындан илереткен.

—Украин улустуҢ амыдыралында эҢне чыраа чаагай чоруктар эш Сталинның ады-биле холбашкан. Эш Сталинның башталгазы-биле украин улус улуг орус улус-биле база Совет ЭвилелиниҢ бүгү улустары-биле кады коммунистиг ниитилелдиҢ тургузуушкунуҢ орууубиле эглиш дивес базым-биле чоруп орар.

Эш Сталин чаа чурттаганың идепкейлиг тургузукчуларын, культурлуг, делгем билиглиг кижилерни, социалистиг Төрээн чурттуҢ чалбыыштыг патриотчуларын, чаа совет интеллигенцияны кижизидип өстүрген.

КиевтиҢ бежен дугаарлыг ортумаа школазының башкызы Н.И. Терентьеваның чугаазы өткүт чаңгыланып турган.

— Бистер, совет башкылар өзүп олурар салгакчыларны коммунистиг ёзуга кижизидип турар бис. Сталинчы сагыш човаашкынның ачы-хавыяазын көрүп билип турар бис. Бистер Сталин дээш бадылавышаан, бистиҢ өөрүшкүлүг чуртталгавыс дээш, бистиҢ аас-кежиивис дээш, ам-даа эҢ эки келир үе дээш, бүгү делегейге тайбың дээш, коммунизмниҢ тиилелгези дээш бадылаар бис—деп ол чугаалаан.

Индирге шүлүкчү Павел Тычина үнүп келген. Улуг баштыңчы болгаш башкы, депутатка бүгү улустуҢ кандидады эш И. В. Сталинның дугайында шүлүкчүүҢ чалбыыштыг чугаазын хуралдың киржикчилери улуг хичээнгейбиле дыҢнап, диҢмиттиг адыш часкаашкыннары-биле байырлап турганнар.

Хуралга КиевтиҢ Т. Г. Шевченко аттыг күрүне университединiҢ профессору, Сталинчы шанналдың лауреады В. П. Мовчан база чүве чугаалаан.

Хуралдың киржикчилери эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг чагааны улуг көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алганнар.

(СЭТА).

Соңгукчулар ортузунда агитация

ХАНДАГАЙТЫ, (радио-биле). Россия Федерациязының Дээди СовединiҢ соңгулдаларынга белеткелдер үезинде Өвүр районнуҢ соңгукчуларының ортузунда агитация ажылын 180 чыгам агитаторлар делгереңгейи-биле чорудуп турарлар.

Районда организастап тургускан 10 агитпунктуларга бүгү делегей байдалының, Сталинчы Конституцияның, коммунизмниҢ улуг тудугларының болгаш оон-даа өске айтырыгларның дугайында 19 лекцияларны соңгукчу чоннуҢ ортузунга чоруткан.

Соңгукчулар ортузунга агитация ажылы чорудар талазы-биле Саглы сумуда агитколлектив (удуртукчузу Шарай-оол) 46 беседаларны, 56 номчулгаларны чорудуп, эки ажылдап келгеннер.

Ам районнуҢ агитаторлары РСФСР-ниҢ Дээди Совединге депутаттың кандидады дээш большевикчи агитацияны соңгукчу чоннуҢ ортузунда калбаабиле үргүлчүлеп турарлар.

М. ДЕЛГЕР.

Кызылдың мурнакчы дарганнары

Россия Федерациязының Дээди Совединге соңгулдалар хүнүнге алдар болдурган социалистиг чарышта хүлээлгезин Кызылдың ыяш заводунда дарганнар цехиниҢ ажылдакчылары алдарлыы-биле күүседип турарлар. Алдарлыг дарган Щербаков январь айда 2 айның нормазын күүседткен. Дарган Белогорский ай планын 127 хуу күүседткен болгаш деңзи септекчизи Афанасьев, маскачы Черепахин олар күш-ажылга бедик көргүзүглерлиг болганнар.

ЦехтиҢ мурнакчы дарганнары соңгулда хүнүнге уткуштур алган хүлээлгезиниҢ февраль айдагызын база-ла долдур болгаш ажыр күүседир дээш хайыышкынныг ажылдап турарлар.

Агитас-массалыг ажылды калбартыр

☆

Х. БАЗЫР-САТ,
ВКП(б) обкомунуң секретари.

☆

Россияның улуг Федерациязының бүгү ажылчы чоннары-биле кады бистиң областың ажылчы чоннары РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга белеткенип турар. РСФСР-ниң Дээди Совединге депутатка бир дугаар кандидатка, өске эвилелдешкен республикаларда ышкаш база-ла бүгү дешилгелиг кижи төрелгетенниң генийлиг баштыңчызы болгаш башкызы—Иосиф Виссарионович Сталинны совет кижилер улуг көдүрлүүшкүн-биле адааннар. Эш Сталинның ады — Советтиг Тываның ажылчы чоннарынга, хөй националдыг Совет Эвилелиниң бүгү улустарынга эң-не үнелиг болгаш ынак ат.

Совет социалистиг демократия ажылчы чоннарны сырый катыштырып, база организастап, күрүне эргелелинге идепкейлиг киржилгеже улустуң эң-не калбак массаларын хаара тудуп турар.

Ажылчы чоннарның депутаттарының чер-чер Советтеринге соңгулдалар болза, Ленин—Сталинның партиязының айыткан оруу-биле бурунгаар чоруур, коммунистиг тургузуушкунуң улуг чаагай планнарын боттандырар дээш эрес маадырлыг демисежир совет улустуң чайгылыш чок соруктуун болгаш быжыг шиитпирлиин база катап көргүскен, 1950 чылдың декабрь 17-ниң алдарлыг хүнүнде совет кижилер сталинчы шылгарангай даштыкы политиканы чаңгыс эп-сеткил-биле үүлдүг деп көрген, оларга моон соңгаар-даа бүгү делегейге тайбың дээш бүгү күштери-биле демисежирин көргүскен.

Совет Эвилелиниң улустарының бүгү хөй националдыг өг-бүлези коммунизм тургузарының сталинчы программазын амыдыралга боттандырар дээш сорук кирген эрес-маадырлыг ажылдап турар. Кижи төрелгетенниң төөгүзү бистиң чүртүвүста чорудуп турар чогаадыкчы ажылдар дег улуг ажылдарны көрүп көрбээн: Куйбышевтиң, Сталинградтың, Каховканың суг күжү-биле ажылдаар электростанциялары, Туркменияның Кол, Мурнуу-Украина, Соңгу-Крым каналдары болгаш Волга-Доннуң судно чоруур каналы — ол болза, эш Сталинның инициативазы-биле болгаш планнары-биле боттандырып турар коммунизмниң ёзулуг-ла улуг тудуглары болур.

Совет улустуң улуг тиилелгелери бүгү чүрттарның ажылчы чоннарының демократия болгаш социализм дээш демиселинге оларга сорук киириччи үлегер болур.

Эрткен, 1950 чылдың түңнелдериниң дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Төп Статистика эргелелиниң дыңнадыы бүгү совет улуска бистиң социалистиг Төрээн чүрттүүс дээш, коммунизм тургузуушкунунга большевик партияның удуртулгазы-биле, эш Сталинның башталгазы-биле чеңдип алган бистиң шылгарангай чедиишкиннеривис дээш дүрүмнүг чоргазралды хайныктырып турар.

1950 чылдың дургузунда ниити продукция бүдүрүлгезиниң чыл планы үлетпүрге ниитизи-биле 102 хуу күүсетинген. 1950 чылда ССРЭ-ниң бүгү үлетпүрүнүң ниити продукциязы 1949 чыл-биле деңнээрге 23 хуу өскен. Улус ажыл-агыйының көдүрлүүшкүнү-биле чергелештир национал орулга улгаткан, бистиң чүрттүң ажылчы чоннарының чаагай амыдыралы болгаш культурлуг деңнели улам өскен.

1950 чылда ССРЭ-ниң улус ажылагыйын хөгжүдериниң күрүне планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында Төп Статистик Эргелелиниң дыңнадынын пропагандистер болгаш агитаторлар бүгү ажылчы чоннарның медерелинге чедирер, бүдүрүлге көдүрлүүшкүнүн хайныктырар болгаш бо чылдың планын чедиишкинниг күүседири дээш массалыг социалистиг чарышты калбартыр ужурлуг.

ВКП(б) Төп Комитединиң, Совет Чазактың хүн бүрү дузаламчызының болгаш эш Сталинның бодунуң хууда ада ышкаш сагыш салыышкынының ачызында, ССРЭ-ниң улустарының хөй националдыг акы-дуңма өг-бүлезинге 6 чыл чүрттаанының эчизинде бистиң область экономиканың социалистиг чаартылгазынга, база национал хевирлиг болгаш социалистиг уткалыг культураны хөгжүдеринге улуг чедиишкиннерни чеңдип алган.

Областың тарылга шөлү 1944 чыл-биле деңнээрге барык-ла ийи катап өскен, тарылга шөлдериниң дүжүттүү беш чыл планында доктааткан хемчээлинден элээн ажа берген. Тракторларның болгаш көдээ ажыл-агыйның нарын машиналарының саны 6 чыл дургузында 10 катап өскен, комбайннар—30 ажыг катап өскен. Ажыл-агыйның чорударының социалистиг формазының улуг артык күштери көөшкүн араттарга херек кылырга көргүспүшаан, арат болгаш тараачын ажыл-агыйларның 55 хуузу колхозтарда бактаап турар, 1950 чылда областың көдээ ажыл-агыйының ажылышчилери тараа дужаалгазының болгаш көдээ ажыл-агый продуктуларының өске-даа хевирлериниң талазы-биле күрүненің мурнунга боттарының хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүселткен. Ниитиниң мал ажылын хөгжүдериниң үш чыл планының талазы-биле күрүненің онаалгазы чедиишкинниг күүселткен.

Ол бүгү болза, большевик партияның болгаш совет чазактың шылгарангай национал политиказының түңнели, тыва улустуң культуразын болгаш чаагай амыдыралын хөгжүдер дугайында сталинчы сагыш салыышкынның тода илерелгези болур.

Тываның ажылчы чоннары социалистиг Төрээн чүрткә, партияга, улут Сталинга кызыгаар чок бердинген болгаш Совет Эвилелиниң күчүзүн быжыглаар дээш, коммунизмниң тиилелгези дээш могаг-шылаг чок демисежиринге белен патриотчу сагыш-сеткил-биле долган.

Агитаторлар болгаш пропагандистер боттарының колхозтарының, районнарының хоорайының болгаш областың амыдыралындан тодаргай фактыларны көргүзүп турган, Ленин—Сталинның партиязының удуртулгазы-биле Тываның социалистиг чаартылгазының хөрээнге чеңдип алган чедиишкиннерниң дугайын соңгукчуларга чугаалап бээр ужурлуг.

Эш Сталин совет кижилерни чеңдип алган чедиишкиннерге менээргенмес болгаш пекпес, а чайгылыш чок бурунгаар чоруур кылдыр өөредип турар. Ам, РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның шиитпирлиг үезинде, областа агитас-массалыг ажыл илдең-не четпес болуп турар. Чоокта чаа ВКП(б) обкомунуң бюрозу Каа-Хем, Чөөн-Хемчик районнарда болгаш Кызыл хоорайның 6-гы соңгулда участогунда агитпунктуда политиктиг агитацияның байдалының дугайында илеткелдерни дыңнаш, ук ажылда дыка улуг четпестер барын демдеглээн. Чижээлээргe, Каа-Хем районнуң «Сталинчы орук», Ворошилов аттыг, «Октябрьниң 30 чыл ою» колхозтарында, а ол ышкаш Чөөн-Хемчик районнуң «Искра», «Октябрьниң 30 чыл ою», Сталин аттыг колхозтарында парторганизацияларда агитаторлар сөөлгү үеге чедир чогуур участоктарга хуваатынмаан болгаш партия организацияларының талазындан кандыг-даа айтыышкыннарны албайн турган. Соңгукчуларның чүрттап турар черлеринде агитас-массалыг ажыл онза багай организастатынган. Чадаананың хынатынган 77 бажыңнарындан январь 30-ге чедир үүгле ийи бажыңга агитаторлар барганының фактызы чугаалап турар.

Каа-Хем районга масса-политиктиг ажылды онза суларатканының түңнелинде колхозтарда, МТС-те болгаш бүдүрүлгелерде социалистиг чарыш калбартынмаан, а Ворошилов аттыг болгаш «Сталинчы орук» артельдерде колхозчуларның 77 чедир хуузу ниитиниң күш ажылынга, часкы тарылга белеткелинге, чүрттүлга болгаш бүдүрүлге бажыңнар тудуушкунунга киришпейн турар.

Агитколлективтерни болгаш агитаторларны кончуг сула удуртуп, агитация ажылын ажыл-агый сорулгаларын күүседириниң хоорук чорудуп турар, удуртур ажылдакчылар чоннуң мурнунга политиктиг илеткелдерни ылаңгыя тыва дылда эвээш кылып турар.

Соңгулдаларга белеткелде ол ышкаш четпестер областың өске-даа районнарында, ылаңгыя Бии-Хем, Барыын-Хемчик, Мөңгүн-Тайга, Таңды, Кызыл районнарда бар. Агитас-массалыг ажылды тургузарында улуг четпестер Кызыл хоорайда база бар, чижээлээргe, 1 дугаар (эргелекчизи эш Черноок), 5 дугаар (эргелекчизи эш Омеленчук) болгаш 6 дугаар (эргелекчизи эш Плоткина) агитпунктулар ам-даа соңгукчулар ортузунга масса-политиктиг ажылдың ёзулуг төвү болуп шыдаваан, пропаганданың болгаш агитацияның янзы-бүрү хевирлерин багай ажыглап, соңгукчуларның чүрттап турар черлеринге ажылды онза багай чорудуп турар.

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар кампаниязын чедиишкинниг чорударының чугула үүлү болза, чоннуң ортузунга агитас-пропаганда ажылын делгем калбартыры болур. Партия райкомнары, партия эге организациялары агитас-массалыг ажылдың эрткен соңгулдалар кампанияларында мөөңнетинген байлактыг дуржулгазын шупту-зун ажыглаар, агитацияның идей деңнелин бедидер, бүгү-ле агитация ажылын эң-не тода болгаш бүзүренчиг хевирлиг, практиктиг сорулгалар-биле сырый харылзаалыг чорудар дээш хүн бүрүде сагыш салыр ужурлуг.

Болур деп турар соңгулдалар-биле чергелештир агитас-массалыг ажылдың кол сорулгалары болза; ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Конституцияларын, совет хамаатыларының эргелерин болгаш хүлээлгедерин, совет соңгулда хоойлузун, ССРЭ-де социализмниң бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгелерин, бистиң чүрутка коммунизмни тургузар дээш демиселге совет улустуң сорулгаларын ажылчы чоннарга ханызы-биле тайылбырлаары болур.

Большевикчи агитаторлар чүрттүң бүгү делегей болгаш иштики байдалын, совет патриотизмниң, совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эвиниң болгаш ССРЭ-ниң улустарының найыралының ужур-дузазын, делегейде эң-не мурнакчы, ёзулуг улусчу совет демократияның ужур-дузазын, совет ниитилел болгаш күрүне тургузуунуң капиталистиг тургузугдан артык күштүүн массаларга могаг-шылаг чок тайылбырлаар ужурлуг.

ВКП(б) райкомнары болгаш хоорхому соңгукчулар ортузунга лекциялар, политиктиг илеткелдер номчулгазын организастаар, агитпунктуларның ажылының календарь планнарын чогаадырынга практиктиг дузаламчыны көргүзүп, ол планнарга беседаларны үргүлүү чорударын, кинофильмнер көргүзерин, бот-тывынгыр уран-үүл көргүзүглерин киирер ужурлуг.

Массаларның ортузунга политиктиг ажылга агитацияның бүгү хөй янзы хевирлерин, ооң иштинде ыыткыр номчулганы, хана солуннар үндүрерин ажыглаары эргежок чугула. Ооң-биле кады политиктиг агитацияны хөрээженнер болгаш аныяктар аразынга ажылче онза кичээнгейни салбышаан, бөлүктер аайы-биле ылгавырлап чорудар херек. Район солуннары бар районнарга ВКП(б) райкомнары оларны удуртурун шиитпирлиг экижидер болгаш агитацияның, пропаганданың болгаш массаларны организастаарының шак ол күчүлүг чепсээн бүгү тала-биле ажыглаар ужурлуг.

Хүн бүрүнүң агитас-массалыг ажылының түңнелинде бистиң соңгулда округувустуң бүгү соңгукчулары РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга киржирин болгаш коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестерниң сталинчы бузулбас блогунуң кандидады эш Н. Я. Дьяков дээш чаңгыс эп-сеткилдиг бадылаарын чеңдип алыр херек. Бистиң агитаторларывыстың эң чугула сорулгазы — блоктуң кандидады дээш бадылавышаан, олар Ленин—Сталинның партиязы дээш, совет тургузугнуң амыдыралчы үндезини болур ооң ышлаңгай политиказы дээш, совет күрүненің күчүзүн улам быжыглаары болгаш бистиң чүрттүң улустарының найыралының болгаш алдарының чөлеңгиижи—социалистиг Төрээн чүрттүң чечиктелиишкини дээш, сталинчы шылгарангай даштыкы политика — тайбыңның болгаш улустарның айыыл чок чоруулуун политиказы дээш, коммунистиг тургузуушкуннуң улуг чаагай сталинчы планнары дээш, бистиң чүртувуска коммунизмниң тиилелгези дээш бадылаарын бүгү соңгукчуларга тайылбырлаары болур.

Партийжи-организастыг болгаш агитас-массалыг ажыл ажылчы чоннарның политиктиг болгаш бүдүрүлге идепкейин улам көдүрерин хандырар ужурлуг. Чоннуң шак ол идепкейин бүдүрүлгелериниң планнарын чедиишкиннигге күүседиринче, колхозтарның, МТС-териниң болгаш совхозтарның 1951 чылдың чазынынга үлегерлиг белеткелинче, колхоз тудуушкунунуң болгаш ниитиниң мал ажыл-агыйын хөгжүдериниң планнарын күүседиринче угландырары эргежок чугула.

Политиктиг агитация болза, коммунистиг тургузуушкуннуң чаа-чаа тиилелгелеринче ажылчы чоннарны мобилизастаарының болгаш сырый катыштырарының хөрээнге бистиң партиявыстың эң күштүг чепсээ болур. Областың партия организацияларының сорулгазы болза, агитас-массалыг ажылды эң делгеми-биле калбартырын хандырары, ооң идепкейлиг деңнелин могаг-шылаг чок көдүрери болур.

РСФСР-ниң Дээди Совединге болур соңгулдаларны Советтиг Тываның ажылчы чоннары политиктиг чаа көдүрлүүшкүнге эртирип, боттарының совет патриотизмин, большевик партияга болгаш социалистиг Төрээн чүртка, коммунизмниң генийлиг тургузукчузу улуг Сталинга боттарының кызыгаар чок бердингенин көргүзери бүзүрелдиг.

Ильичиниң лампалары— Сарыг-Бел суурда чайыннандыр чыраан

Шаанда шагда Хемчик уннунуң феодалдарының турлаа болуп турган Аянгатының Сарыг-Бел — ам созет эрге-чагырганың үезинде школалыг, кижи эмнелгениң болгаш мал эмнелгениң салбырларлыг, клубтуг колхозчу суур, бүдүрүлгелиг чер апарган. Коллективтиг чаа ажыл-агыйны хөгжүдеринге бүдүрүлгениң продукциязының санын болгаш шынарын бедидеринге холбиле кылыр күш-ажылды чаа техника-биле солуп, ону техниканың күжү-биле кылып күүседири негетинип турган.

Совет Эвилелиниң хөй-хөй областарында колхозтар шупту электри станцияларлыг, олар электри, техника күжү-биле дээрбелерни хөделдирип, тараа тыртырып, инектерни саап, хойларның дүгүн кыргып, колхоз бүдүрүлгезиниң өске-даа ажылдарын ооң-биле бүдүрүп күүседип турар деп үвени колхозчулар чугаалажып, ындыг амыдыралды олар чеңдип алырын күзеп турганнар. Сарыг-Бел болза, Барыын-Хемчик районнуң Аянгатыда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң сууру, аңаа электри станциязын электри-техник эш Шираевке удуртурган бригада эрес шудургу ажылдап турган, тудуп доскан. Ам Сарыг-Бел суурда Ильичиниң лампалары чайыннандыр кыпкан.

Электри станциязын ажытканы-биле холбаштыр колхозчуларның хуралы болган. Ол хуралга колхозтуң даргазы эш Маадыр-оол үве чугаалааш, 1951 чылда колхозчулар шупту чүрттүлга бажыңнарынче шилчип кирер, бо чылдың баштайгы кварталында колхозтуң чазанылга черин, тараа дээрбезин механизастаан турар дугайында хүлээлгени дыңнаткан.

Хуралга колхозтуң тудуг бригадазының бызаңчызы 68 харлыг Чашкалдай ирей сөс алгаш:

—Ие көрбээнин кыс көөр, ада көрбээнин оол көөр деп үлегер сөс бар болгай, шынап-ла бистер кайгамчыктыг аас-кежикти эдилеп, Аянгатының шыргай арыын өтүр улуг башкылар — Ленинниң болгаш Сталинның чырык хүн херели чайыннандыр чырып келгении көрүп тур бис. Мен мынча кыраан назынымда маңаа мындыг үве чырый бээрин дүжевейн-даа чораан мен. Большевик партияның, совет чазактың ачы-хавыяазы-биле эки амыдыралды көрүп, билбээн үвемни билип ап чор мен. Улуг Сталинга четирдим дээр боордан башка өске хөй сөс тыппас-тыр мен— деп чугаалаан.

—Эрткен мурнуку үеде таңдының аңы дег чер, кезип, карангы-түмбей чүрттап чораан бистерни совет чазак, улуг Сталин кайгамчык чаагай амыдыралга эккелген. 1951 чылды колхозтуң бүрүн тудуг-сууржулгазының шиитпирлиг чылы болдурар, чырык, чылыг чүрттүлга бажыңнарын четчири-биле тудуп алыр дээш могаг-шылаг чокка ажылдаар херек — деп колхозчу Серен демдеглээн.

Колхозчуларның хуралынга ВКП(б) райкомунуң секретари эш Борбак-оол база олурушкан. Хуралга сөс алгаш, ол мынча деп чугаалаан:

—Бистиң чырыткылыг чаагай чүрттүлгавыстың үндезини — улуг орус улустуң акы-дуңма дузаламчызының ачызында, Ленин—Сталинның улуг партиязының Тыва область дээш, Тываның аныяк колхозтары организас, ажыл-агый талазы-биле күчү-шыдалдыг болзун дээш канчаар-даа аажок улуг сагыш салыш турарының ачы-хавыяазында — дээн. Ооң ыңай тудуг-сууржулга ажылын шынаржыдарын, часкы тарылгага бүгү белеткелдерни дүрген доозарын айтып чугаалаан.

Бистиң аныяк колхозувусту моон соңгаар сайзырангай колхозтарның деңнелинге чедиририниң аргазы болза, колхозту электрижидери болгаш механизастаары болур. Ыяш дилер, хаарыылдаар, дооваар, ылаңгыя тараа бастырар, тараа соктаар, хойларның дүгүн кыргыыр болгаш инек саар ажылдарны электри, техника күжү-биле күүседип чорудар. Колхозтуң бүдүрүлгезин механизастаан үеде 100 хире колхозчуларның кылыр ажылын үүгле 10 колхозчу кылыр чижектиг апаарга, ол колхозтуң хөгжүлдезинге кажан-даа болуп турбаан депшилге болуру чугаазын. Үш чылдың дургузунда бистиң амыдыралывыс дыка чаартынган, чаа колхозчу амыдыралдың чаагай чечектелиишкини бисти ажыл-ишче улам-на сорук киирип турар.

К. ЭМЕР-САРЫГ,
М. НИКОЛАЕВ.

Кызылдың тууйбу заводунда

Кызылда тууйбу заводунуң ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары болгаш албан-хаакчыттары соңгулда мурнунуң социалистиг чарыжынга калбаа-биле киржип, январьның бүдүрүлге планын шевери-биле күүсеткеннер.

Эш З. Работина даргалаан тууйбу өртедир салбыр бүгү чоннуң байырлалы—соңгулда хүнүнге чедир 150 муң тууйбуну өртедир дээн хүлээлгезиниң үүс муңун өртедип алган. Ол салбырда бүдүрүлге планын долдур болгаш ажыр күүседир дугайында социалистиг чарышка алган бот-хүлээлгелерин 104 хуудан 124 хуу чедир күүсеткен А. Михайлова, В. Сипатарьева, А. Лохвинова, К. Притарчук ышкаш стахановчулар хөй.

Ооң ыңай заводтуң тууйбу өртедир салбыры соңгулда хүнүнге чедир 75 муң тууйбуну өртедип кылыр дээш стахановчу ёзу-биле ажылдап турарлар.

Заводтуң чугай өртедир бригадазы (бригадири Н. Чихачев) чугай өртедириниң бүгү белеткелдерин дооскаш чугай өртедиишкинин эгелээн

Школага шеф ажылы

Тере-Хөл районнуң Чыргаланды чедичыл школазының одаар ыяжы үстүр чеңдип турарын барымдалааш, бүгү-ниитиниң күжү-биле ыяш белеткеп бээр дугайында райкүүском эрткен чылдың төнчүзүнде доктаал үндүрген турган. Ол доктаалды күүседири-биле Чыргаланды суурнуң ажылчын, албан-хаакчыттары чоокта чаа воскресник организастап эртирген. Воскресникке шупту 53 кижи, 17 аът киржип, 29 кубометр ыяшты белеткээн, ооң 20 кубометри школа чанында дүжүртүнген.

Воскресникке эш Өлзейге баштаткан РО МГБ-ниң коллективи, эштер Чихачёв, Ширнецге баштаткан райкүүском коллективти, эш Петренкога баштаткан ыяш ажыл-агый чериниң коллективи, база эш Кыштымовка баштаткан районнуң сан килдизиниң коллективи эки ажылдааннар.

Ол ындыг чугула ажылга районнуң ахаалга кассазы, культура бажыңы, районнуң улус суду, райпрокуратура дээн чижектиг коллективтер шуут киришпейн барганы четпес.

Хөй-ниитиниң шак ындыг шефтээшкин ажылдары моон сонгаар-даа каш удаа болуп эрткилээр.

С. СЕДИП.

Айтырыг, харыы кежээзи

Политик болгаш эртем-билиглер нептередириниң ниитилелиниң Таңды районда салбыры чоокта чаа районнуң культура бажыңынга айтырыг, харыы кежээзин организастаан. Ол кежээге район төвүнүң чүрттакчыларындан дыка хөй кижи олурушкан.

Кежээниң киржикчилериндeн эртемниң, культураның, көдээ ажыл-агыйның, үлетпүрнүң дугайында болгаш бүгү делегей байдалының дугайында 36 айтырыгларны салганнар. Салдынган айтырыгларга башкылар, эмчилер, агрономнар, зоотехниктер, культураның, бүдүрүлгениң тускай эртемниглери тодаргай харыыларны берип киришкеннер.

Политик болгаш эртем-билиглер нептередир ниитилелдиң район салбырындан бо ышкаш айтырыг, харыы кежээлерин районнуң колхоз, суму, суурларына үргүлчү организастап чорудар деп турар.

Аданың сагыш салыышкыны

Чыргакыда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүнү эш Санчыжап бодунуң школага өөренгенче чогуур назылыг 4 уругларын школада киирген болгаш ол уругларының канчаар өөренип турарының дугайында башкылар-биле үргүлчү сүмележип турар. Бажыңынга өөренир, чүрттаар бүгү байдалдарны эш Санчыжап уругларына бүрүнү-биле хандырган. Эш Санчыжап школаның оттулар ыяжын сөөртүрүнге болгаш школа септелгезинге эң экизи-биле дузалашкан.

М. ООЛЧУКАЙ.

Кышкы транспортче кичээнгей салыр

Тоожу районнуң Оо-Хем суму Соведи (даргазы эш Б. Чигжит) кышкы транспортче чонну эвилелдээриниң ажылын чугулага көрбейн турар. Ол сумуда транспортка чоруп болур элээн хөй аттар бар турбужа, январьниң төнчүзүнге чедир үүгле 4 шанактыг аът транспортче чорутунган.

Оо-Хем сумуда 300 ажыг ини-чарылар бар, оларны кышкы транспортка ажыглаары ам бо үеде улуг таарымчалыг турбужа, сөөртүлгеге чорутпаан, үүгле 20 чары транспортче чорутунган. Аттарны дагалап, дерип, чарыларны херексел-биле хандырган, оларны доп-дораан сөөртүлгеже чорудары чугула. Бо дугайында суму Соведи оперативтиг болгаш тода ажылдаар ужурлуг.

К. МЕРГЕН.

Стахановчу методтуң дуржулгазы

Стахановчу, күш-ажылдың арга-методун бистиң бүгү совет улус үлетпүрде болгаш көдээ ажыл-агыйда калбаа-биле ажыглап турар. Стахановчу күш-ажыл болза, бистиң Төрээн чүртүвүстүң күчүзүн улам ыңай быжыглаар. Дайын сөөлүндеги дөрт дугаар беш чыл планын чедиишкинниг күүседиринге стахановчу күш-ажылдың чаагай үре-түңнелдерин бис көрүп турар бис.

1950 чылда ССРЭ-ниң улус ажылагыйын хөгжүдериниң күрүне планының күүселдезиниң түңнелдериниң социалистиг Төрээн чүрттүң күчү-шыдалының быжыгып турарын база көрүп турар бис.

Ынчангаш стахановчу күш-ажылдың арга-методун шиңгээдип алыр талазы-биле алгы заводунуң дирекция чери элээн хемчеглерни ап келгени-биле эвээш эвес чедиишкинниг болуп турар. Заводтуң тус-тус стахановчуларының хүзениишкинниг арга-методун хөй-хөй ажылчыннар шиңгээдип алганы-биле завод ам мооң мурнунда ажылдап турганынга бодаарга ажылды элээн экижиткен.

Ам бир кол ажыл болза, стахановчуларның санын көвүдедири болуп турар. Стахановчуларның саны ам бистиң заводта эвээш, ындыг болза-даа, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер херекке оларның ажылының түңнелдери бедип турар. Заводта ам 8 стахановчулар бар, олар күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 1950 чылдың үүгле декабрьде 78 хуу кылдыр бедиткен, бир эвес ол-ла ажылды стахановчу арга-методту шиңгээдип албааннар бүдүрүп, кылып турган болза, үүгле 8 кижи эвес, а 15 кижи негетинер турган. Ындыг болза-даа, үлүг-нормазын күүсетпейн турарлар чуларның ажылының дуржулгазын көргүзер талазы-биле ажылды ам эгелеп турар. Ол чорук бүдүрүп үндүрер продукцияның бот-өртээн чиигедиринге идигни берген.

Стахановчу методтуң дуржулгазын өскелерге дамчыдар талазы-биле стахановчу Престенский 3—4 нормаларны чеңдип алыр дээш үлегерлиг ажылдап турар. Ол, цехке ажыл шагының бетинде 30 минута бурунгаар чеңдип келгеш, бодунуң машиназының бүгү кезектерин хынап көрүп турар болгаш ооң үзүктел чокка ажылдаарының байдалынга бүгү болдунар аргаларны тургузуп турар. Стахановчу Престенский ажыл шагын чөп ажыглап турар. Ажыл шагы төнген сөөлүнде ээлчегде каш норманы кылганын ол санап эгелээр.

Престенский ээлчегде 2, азы ооң хөй норманы күүседип турар. Кидис идик өйүкчүзү стахановчу Престенскийниң методу-биле аныяк ажылчын эш Броим ажылдап турар. Баштай Броим болза, бодунуң үлүг-нормазын күүсетпейн турган, ынчаарга стахановчу Престенскийниң методу-биле ажылдап эгелээш Броим үлүг нормазын 240 хуу чедир күүседип турар. Кидис-идик өөр цехте ажылдап турар Сундуй ажыл планын үргүлчү 180—200 хуу кылдыр күүседип турар.

Алгы заводунуң кидис идик кылыр цехинде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү ийи катаптан хөй улгаткан. Ажылдың эң эки арга-методун бистиң заводтуң ажылчыннары шиңгээдип ап турарлар.

В. ЕРМОЛАЕВ,
алгы заводунуң директору.

Район төвүнге тудугларны корум-чурумнуг тургузар

Эрзин районнуң төвү—Сарыг-Булуң суурнуң чүрттакчылары көвүдеп, чыл келген тудум-на ында чаа-чаа тудуглар калбарып турар. Ындыг болза-даа, суурнуң ниити тургузуунуң төлевилели болгаш планы чок, албан черлериниң бажыңнарын, чүрттакчыларның амыхууда бажыңнарын кайы-ла туралаан черге корум-чурум чокка тудуп тургузуп турар. Ооң ужурунда Сарыг-Булуң суурнуң кудумчузу-даа, кварталы-даа эки билдинмес болуп турар.

Суурнуң мурнуку талазында элээн хөй чаа тудуглар тургустунган, ында албан черлериниң-даа, амы-хуу чүрттакчыларның-даа бажыңнары бар. Оларның аразы эмин эртир чоок, тудугларны кылганы корум-чурум чок, тудугнуң хевирин көрүштүг болдурар дугайында бодамчалыг эвес болуп турар. Сууржуур дээн соонда кандыг-даа болза, олурар бажың-на бүде берзе ажырбас деп бодаар болза, ол шын эвес болур ийик.

Албан чериниң-даа, чүрттакчыларның-даа бажыңнарын ниити чурум ёзугаар кудумчулап тудуп тургузары чугула. Чүрттүлга бажыңнарын культурлуг эдилээр төлээде, оларның иштин чугайлап алыр, арыг-шевер болдурар ужурлуг. Бажыңнар амбарлыг болур, арыгланыр бажыңны, пок, чуунду төгер оңгарларны кылып алыр херек, ынчангаш оларны арыглап шеверлеп турары чугула, бажыңнарны херимнээр, кудумчу талазынга ыяш тарылгазын чорудар.

Тудугларны ниити чурум ёзугаар корум-чурумнуг тудар, кудумчуларны канчаалдыр тургузар, кандыг бажыңнарны каяа тудар дугайында ажылчы чоннарның район Совединиң күүсекчи комитеди чогуур хемчеглерни чорудар болгаш удуртулганы хандырар ужурлуг. Келир үеде Сарыг-Булуң суурнуң хөгжүлдези дээш баш бурунгаар перспективаны кылыры база-ла ужур-дузалыг.

Д. СЕГБЕ.

Колхозта партия организациязының ажылы

Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хемде Сталин аттыг улгатырган колхозта партия организациязы колхозчу ажылагыйның удуртулгазын эки хандырып турар. Партия организациязы колхозчуларның ортузунга политик массалыг кижизидилгелиг ажылды таарыштыр организастаан. Политшколада 9 коммунистер өөренип турар. Ында пропагандист В. Даваа кичээлдерни эки белеткелдиг чорудуп турар. 51 коммунистер 2 кезек черде бижик билбес чорук ту узуткаарының бөлгүмнеринде өөренип турарлар. Культармейжи эш Сат Даваа эки ажылдап турар.

Колхозчулар «Шын»—52, «Тувинская правда»—2, «Тыванын аныяктары» —30, «Молодежь тувы»—3, шупту 87 солуннарны чагыдып алганнар. Коммунистер шупту чагылгалыг. Партия организациязының 32 агитаторлары ажылдап турарлар.

Партия организациязы, колхозтуң баштаар чери-биле харылзааны бичиидаа кошкатпайн турар. Кылыл ажыл бүрүзүн дугуржулга болгаш план ёзугаар башкарып турар бис. Коммунистер болгаш комсомолчулар колхозтуң эң-не харыысалгалыг участоктарында ажылдап турарлар. Тудугда коммунистер Даржа, Дадар олар ажыл нормазын үргүлчү 121—171 хуу күүседип келгеннер. Мал ажылының кадарчылары Чамзырын, Сессен, Көк, Биче-оол, Опан, Сендажы, Биче-оол, Сандак-оол олар эки ажылдап турарлар. Чижээ, чылгычы Чамзырын 53 беден 53 кулунну, Сессен 23 инектен 23 бызааны 1950 чылда чидириг чокка камгалап алганнар.

ДӨӨДЕК,
Сталин аттыг колхозта партия эге организациязының секретари.

Область школаларында өөредилге чылының баштайгы чартыының түңнелдери

Область школалары бодунуң өөредилге-кижизидилгелиг ажылының деңнелин элээн экижидип шыдаанын өөредилге чылының баштайгы чартыының түңнелдери херечилеп турар. Кижизидилге дугайында Ленин — Сталинның өөредии болгаш дыл дугайында эш Сталинның генийлиг ажылдары-биле чепсегленген бистиң улусчу башкыларывыстың хөй кезии өөредилге программазының материалдарын школачыларга быжыг болгаш ханызы-биле билиндирер чорукту хандырып шыдаанар.

Таңды районнуң башкылары эштер Кызыл-оол, Зибарева, Абросимова, Барыын-Хемчиктиң — эштер Терских, Сендиң, Тожунуң — эштер Дряхлова, Саян, Кызыл-Уруг, Тере-Хөлдүң — эш Симоненкова, Кызылдың — эштер Суханова, Катаева болгаш өске-даа ол чижектиг башкылар бо өөредилге чылының баштайгы чартыында боттарының ажылынга бедик түңнелдерни чеьдип алганнар.

Область школаларының ажылында чамдык чүгээр экижилгелер-биле чергелештир улуг четпестер база бар болгулаан. Школаларның, улус өөредилге органнарының ажылында ол улуг четпестерни башкыларның январь төвүлел хуралдарынга база ВКП(б) обкомунуң январь 24-теги бюро хуралынга илередип, бууру шапкан.

Школаларда кижизидилге ажылы ам-даа дыка четпес. Ылаңгыя школага болгаш школадан дашкаар үеде, өөредилгениң чорудулгазынга болгаш оон дашкаар үеде өөреникчилерниң коммунистиг кижизидилгези: коммунистиг мораль, бойдус болгаш ниитилел болуушкуннарын канчаар көөрү, большевикчи күзел-сорук болгаш характер, өөредилге ажылынга чогуур турушту ам-даа чеьдип ап шыдавайн турар болгаш чавыс идейлиг деңнелге эртип турар. «Коммунизмни быжыглап догунадыры болгаш ону үзе тиилетирери дээш демиселдиң үндезининде уругларны коммунистиг аажы-чаңга кижизидериниң херээ чыъдыл турар болгаш ол сорулга хамыктың мурнунда школа кичээлдеринге, ол кичээлдерге айтып турар материалга үндезилетинип шиитпирлетинер» деп Владимир Ильич Ленин айыткан.

Ындыг турбужа, бистиң областың чамдык школаларында (Өөк, Кызыл-Мажалык, Кара-Хаак, Сарыг-Сеп болгаш өске-даа) школачыларны бүгү талабиле коммунистиг ёзуга кижизидериниң идейлиг чидиг кичээлдерин, өөредилгениң шиитпирлиг ролюн чедир үнелеп көрбес чоруктар бар.

Совет Эвилелиниң бүгү школалары ышкаш, Тыва областың школаларының амыдыралында ам төп сорулга болза, дыл дугайында эш Сталинның өөредиибиле холбаштыр, школаларга орус, тыва дылдарның башкылаашкынын үндезини-биле эде тургузары болур. Марксизмниң бактакчызы болгаш хажыдыкчызы Марр болгаш оон өтүнүкчүлери дыл эртеминиң талазы-биле совет школага улуг хораны чедирген. Орус болгаш тыва дылдарның башкылаашкыны ам-даа хөй четпестерге таваржып турар дээрзин өөредилге чылының баштайгы чартыының түңнелдери тодаргай херечилеп турар. Чүл дизе, грамматиканы болгаш практиктиг мергежилгелерни чедир үнелевес чорук бар ийикпе, чаңгыс-аай орфографтыг чурумну тургузарының ажылынче башкылар ам-даа чүмү-биле чагыртып кирбээн. Оон түңнелинде өөредилгезинге четикпейн барган өөреникчилерниң 40 ажыг хуузу орус, тыва дылдарның талазы-биле багай демдектерни алган. Дыл болза, кижизидилгениң болгаш школага өөренир бүгү эртемнерниң талазы-биле чедишкинниг өөредилгениң болгаш коммунизм дээш демиселдиң күчүлүг чепсээ болур дээр дугайында улуг Сталинның айтыышкыннарын барымдаалап, мергежилгеге хереглээри-биле шилип ап турар текстилер (диктантылар, сиирелгелер, чогаадылгалар, грамматиктиг сайгарылгалар) чүгле грамматика талазы-биле өөренип турар темаларга эвес, харын коммунистиг кижизидилгениң сорулгаларынга таарышкан турары эргежок чугула. Ол ындыг сорулганы багай эвес күүседип турар башкылар бисте эвээш эвес. Чижээ, Кызылдың №1 школазының башкызы эш Корнева бодунуң класс ажылдарының бирээзинге мергежилге кылдыртып тургаш, мындыг сөстер-биле эгелээн: «Бистиң Төрээн чуртувус тайбыңның болгаш улустарның эп-найыралының чөленгиижи болганда, ынчангаш делегейниң улустары аңаа ынактар» деп, база Тоора-Хем школазының башкызы эш Дряхлова, грамматиктиг сайгарылгага мындыг хомакты шилип хереглээн: «Совет кызыгаарларны совет кызыгааржылар дүне-даа, хүндүс-даа кичээнгейлии-биле хайгаарап турарлар». Шак мындыг чижектер чүгле кандыг-бир дүрүмну шиңгээдип алыр арганы бээр чүве эвес, харын советтиг патриотизмге кижизидип турар дээрзи билдингир-дир. Мынчангаш совет дыл эртеминиң талазы-биле эш Сталинның генийлиг ажылдарының берип турары бүгү-ле шингээлделиг кижизидикчи байлак аргаларны бистиң школаларывыс аргалыг-ла болза, хөйнү ажыглаан турар ужурлуг.

Школаларның кижизидилге ажылында четпестерни чайладып узуткаар дугайында Облононуң талазындан тодаргай хемчеглерни албайн, мурнакчы башкыларның, класстар баштыңчыларының кижизидилге ажылының дуржулгаларын школаларның ажылының практиказынга четпес нептередип турарын, ВКП(б) обкомунуң бюрозу бо чылдың январь 24-теги бодунуң доктаалынга чөптүү-биле айыткан.

Эштер Фёдорова, Кузьмина, Корнев, Яременко оларга РСФСР-ниң школаларының алдарлыг башкызы деп хүндүлүг аттарны тыпсыр дугайында РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыын бистиң областың башкылары күзел хайныышкын-биле уткааннар. Ынчангаш ам, эң баштайгы алдарлыг башкыларның ажылының дуржулгазын өөренип нептередир дугайын башкылар Облоно-дан болгаш башкыларның билиг мергежилин бедидериниң институдунан негээр эргелиг-даа.

Кижизидилгеге болгаш өөредилгеге шиитпирлиг рольди башкы ойнаар. Элээн чамдык черлерде (Чаа-Хөл, Сүт-Хөл, Өвүр болгаш өскелерде-даа) башкыларга эргежок чугула байдалдарның тургустунмаанын, бистиң интеллигенцияныска сагыш-човангыр эвес байдалдың фактылары бар дээрзин билинзе чогуур. Башкыларга оран-бажыңның, одалга, чырыткының коммунальдиг хандырылгазы четче тургустунмаан. Башкыларның политиктиг кижизидилгезинде, оларның политөөредилгезинде сандаргай байдал ам-даа узуткатынмаан. Чамдык башкыларның талазындан өөредилге материалын эртемге үндезин чок байдалга тайылбырлап, башкылаашкынны амгы үеден хоорук чорудуп, күш-ажылдың сагылга-чурумун үреп, аморальдиг үүлгедиглерни кылып турарының фактыларын чүгле политиктиг каңналыышкынның четпейн турары-биле тайылбырлаза чогуур.

Барыын-Хемчиктиң башкылары Чечекпаа, Завалина, Бай-Тайганың — Севилбаа олар чамдыкта кичээлдерге четпес белеткенип турары болгаш Эрзингиң башкылары Арапчор, Сержи, Чөөн-Хемчиктиң — Дугаржап олар үргүлчү арагалап турары инспекторлуг хыналдадан илерээн. Черле ынчаш, өөредилге чылының баштайгы чартыында школалар болгаш тус-тус башкыларның ажылынга контроль ниитизи-биле кошкак боттандыртынган. Облононуң инспекторлары чүгле 1 ортумак, 15 чеди чыл болгаш 25 эге школаларның ажылын хыныан. Облоно болгаш оон инспекторлары ырак районнарда, районнар төвүнден ырак сумуларда школаларга барбайн турар дугайын башкылар чөптүү-биле шүгүмчүлээннер.

Таңды районозунуң эргелекчизи эш Михайлюк, Тере-Хөлдүү — эш Вяткин, Сүт-Хөлдүү — эш Балчыр, Барыын-Хемчиктии — эш Лопсаң-Єндан, Бин-Хемнии—эш Яковлев олар школаларның өөредилге-кижизидилгелиг ажылынга контроль чорударындан шуут хоорулгаш, чүгле ажыл-агый айтырыгларын бакка-сокка башкарары-биле өйлежип келгеннер. Чижээ, эш Михайлюк өөредилге чылының баштайгы чартыында чүгле 10 шаа кичээлге олуржуп эткен. Тере-Хөл районо эргелекчизи эш Вяткин 3-ле школазының чаңгызының безин ажылын мынчага хынаан. Шак ындыг эренгей удуртулга школаларның болгаш башкыларның ажылынга кандыг-даа дуза берип шыдавас дээрзи билдингир. Мынчангаш улус өөредилге ажылдакчыларының, школалар удуртукчуларының талазындан өөредилге чылының ийиги чартыында башкыларга дузаламчы көргүзериниң, оларның ажылынга контроль чорударының херээн үндезини-биле экижитсе чогуур.

Школаларның кижизидилге ажылында сандаргай байдалдың база бир кол чылдагааны, элээн чамдык школаларда, класстарда медерелдиг сагылга-чурумнуң тудагдалдыг болуп турарында. Школа болза, медерелдиг сагылга-чурумнуң организастыг чоруктуң үндезиннерин бар болдурган турар ужурлуг. Ындыг турбужа, Кызылдың №1 ортумак школазында, Бай-Хаак, Тоора-Хем школаларында, Кызыл-Мажалыктың чеди чыл школазында болгаш өскелерде-даа чазактан бадылаан «Өөреникчилерге дүрүмнерни» каржызы-биле хажыдыг турар.

Сагылга-чурум дээрге, большевикчи характерниң бир чугула шынары болур ужурлуг. Кошкак сагылга-чурумнуң чылдагааннары уруглар-биле кижизидилге ажылының четпестеринде үндезилетинип турар. Өөредилге кайда-ла кижизидилге ажылындан хоорук болдур, бүгү башкыларның талазындан тургусса чогуур чаңгыс-аай негелде кайда-ла тудагдалдыг болдур, ада-ие-биле харылзаа кайда-ла кошкак болдур, аңаа сагылга-чурум ыяавыла кошкак болур. Кичээл болза, өөредилге ажылының кол хевири болур чүве болганда, ол школачыларны кижизидериниң үндезин чепсээ болур дээрзин бүгү башкыларга сагындырза чогуур. Медерелдиг сагылга-чурумга өөреникчилерни кижизидер чорук бүгү башкылар коллективиниң чайламыр чок албаны болур. Бүгү кичээлдерге сагылга-чурумну быжыг тудар чорукту боттарының албаны кылдыр санавайн, оон-биле бүгү школага сагылга-чурумну кошкаткан. Кызылдың №1 ортумак школазының башкылары Суховатицианы, Калашниковны, Маркеловту ынчангаш ажылындан чайладыр ужур таварышкан. «Өөреникчилериниң сагылга-чурум дүрүмү — кижизидилге ажылының тодаргай программазы болур. Школага корум-чурум бүгү башкыларның шын угланыышкынныг дем катышкан күжениишкини-биле, база башкы коллективиниң бодунга шыңгыы сагылга-чурумну хандырганы-биле тургустунар. Өөредилге чылының ийиги чартыында медерелдиг сагылга-чурумнуң деңнелин бедидери-биле комсомол, пионер организацияларын олче дидими-биле хаара тудуп киириштирзе чогуур. Коллективке болгаш коллективти дамчыштыр кижизидер чорук—совет педагогиканың чугула принциви дээрзин билир херек.

Школаларның ада-иелер-биле чорудуп турар ажылының четпезин өөредилге чылының баштайгы чартыының түңнелдери база тодаргай херечилеп турар. Бистиң чамдык школаларывыс кижизидилгениң сорулгаларын уругларның өг-бүлезинден хоорук байдалга шиитпирлеп турары ховар эвес. Школа биле өг-бүле болза, мораль талазы-биле быжыг, күзел-соруктуг, Ленин — Сталинның херээнге кызыгаар чок бердинген, бистиң Төрээн чуртувустуң патриоттарын өстүрүп доруктурар деп чаңгыс ниити сорулгалыг. Бүгү совет школа болгаш оон иштинде бистиң областың школалары-даа ада-иелер-биле ажылга улуг дуржулганы мөөңнеп чыгган. Бистиң педагогиктиг пропагандавыс ол тодаргай дуржулгага үндезилетинген турар ужурлуг. Ол, Ленин—Сталинның коммунистиг кижизидилгезиниң теориязы-биле чырытынган турар. Ада-иелериң класс хуралы, ниити школаның ада-иелер конференциязы, ада-иелериң чаңгыс-аай хүнү дээш, ол чижектиг өске-даа ада-иелер-биле ажылдың чүзүн-баазын арга, хевирлерин өөредилге чылының ийиги чартыында калбаа-биле практикалаары чугула. ВКП(б)-ниң обкому ада-иелер-биле ажылда улуг четпестерни чайладып узуткаарын ВКП(б) райкомнарындан, улус өөредилгезиниң органнарындан негээн.

Кижизидилге ажылының кошкак кылдыр тургустунганының өске бир херечилели болза, өөредилгениң куду шынарлыы болур. Өөредилге чылының баштайгы чартыында школачыларның 15 хуузу өөредилгезинге күш четикпээннер болгаш чүгле 22,6 хуу «4», «5» демдектерлиг өөренгеннер. Ылаңгыя Бай-Тайга школаларынга өөреникчилериң 23,5 хуузу, Чаа-Хөлдүүнге—20,7 хуузу, Таңдыныынга— 16,5 хуузу Чөөн-Хемчиктиинге—14,4 хуузу багай демдектиг өөренгеннер. Чыргакы школазында 90 өөреникчилериң иштинден 22-зи, Чадаана школазында—242 өөреникчилериң иштинден 56-зы, Балгазын школазында 187 өөреникчилериң иштинден 43-жү багай өөредилгелиг болган.

Школаларның, улус өөредилге килдистериниң, ВЛКСМ райкомнарының талазындан ажылды чедир кылбаанының түңнелинде элээн чамдык школаларда комсомол, пионер организациялары өөредилгеге мурнакчы рольди ойнап шыдавайн турар. Чыргаланды школазында 22 комсомолчуларның 7-зи багай өөренип турар. Кызыл хоорай школаларында 1935 пионерлериң иштинден 166 кижи багай өөренип турар ийикпе, чүгле 525 пионерлер «4», «5» демдектерлиг болган.

Кижизидилге ажылының кошкагының болгаш интернаттарда чурттап турар уругларга чогуур таарымчалыг байдалдарны хандырып тургуспаанының хараазы-биле өөредилге чылының баштайгы чартыында 1928 өөреникчи школадан казытынып үнген, оон иштинде: Барыын-Хемчикке — 252, Тес-Хемге—126, Улуг-Хемге—148, Чаа-Хөлге—140 дээш өске-даа. Өөредилге чылының чартыында казытынып үнген бүгү өөреникчилерни бо чылдың февраль 10-нуң бетинде тус-тус школаларынче дедир келдирип, школадан казытынып үнер чоруктуң чылдагааннарын дарый узуткап, чыгдынган өөреникчилериң контингентизин чүмү-биле камгалап артырарын, ВКП(б)-ниң обкому облонога, партия райкомнарынга шынгыы дааскан. Интернаттарның ажылында улуг-улуг четпестерни өөредилге чылының ийиги чартыында чайладып узутказа чогуур. Интернаттарда кижизидилге ажылын үндезини-биле эде тургузар сорулга-биле бо чылдың февраль 10-дан апрель 1-ге чедир комсомол, профэвилел, совет органнарының киржилгези-биле обласка интернаттарның хыналдазын болдурып эртирер. Бо чылдың февраль 15-ке чедир үениң иштинде интернат ажылдакчыларының штаттарын катап көргеш, ол харысалгалыг ажылче кижизидилгениң бүгү аргаларын эки билир кижилерни тускайлап шилээн турары чугула. Февральдың 20-ден 25-ке чедир үениң дургузунда район санынга интернат ажылдакчыларының семинары болуп эрткилээр.

Өөредилге чылының дооступ эткен чартык чылының түңнелдери болза, ВКП(б) райкомнарының, райкүүскомнарның талазындан улус өөредилге органнарының, школаларның ажылынга удуртулганы хандырып, контрольди күштелдирерин улам тодаргайы-биле негеп турар.

Н. СЕРДОБОВ,
Областың улус өөредилге килдизиниң эргелекчизи.

„САКЕНДЕ ЧАС“

Г. Гулианың повестизи ёзугаар тургускан «Сакенде час» деп чаа чечен кино чурукту Кызылдың болгаш областың бүгү экраннарынга көргүзүп эгелээн. Ук кино чурукту Тбилисиниң Ленин орденниг киностудиязы 1950 чылда кылып бүдүрген болгаш «Главкинопрокаттан» тарадып үндүрген.

Бо кино чурук болза, шапкын суглуг кашпал хемнерлиг, харлыг бедик дагларның аразында, төп черден үзүктелчек Сакен деп бичии абхаз суурнуң амыдыралын чугаалап турар. Чер аразы ырак, үзүктелчек болзажок, Сакен бистиң хөй националдыг делгем чуртувустуң өске бүгү хоорай, көдээлери ышкаш, база-ла шак ындыг долу болгаш солун амыдырал-биле чуртап турар.

Чазын эрте, кажан дагның шапкын хемнери үерлеп эгелей бергенде, Саксиге чедери кончуг берге. Ындыг болзаа-даа, Совет Армияның хүрээлеңинден демобилизастаткаш, агротехниктиг курстар дооскан, ол чер чурттуг аныяк Кесоу Мирба ол суурга часкы тарылга эгелээринің бетинде ыяавыла чедер дээш далаш-биле чорупкан. Он ажыг улуг арттарны, сес шапкын хемнерни ажып кежер ужур Кесоуга таварышкан. Ол чер чурттуг оолдуң хенертен көстүп келгенин суурнуң чурттакчылары, оон төрелдери, таныш-көрүштери, ылаңгыя душтуу уруг Кама кайгамчык өөрүшкү-биле уткып турар.

Кесоу оларга өске колхозтарның амыдыралын чугаалап, кукурузаның бедик дүжүттерин ап болур дугайын сакенчилерге сүмелеп турар. Сакенниң даштыг черин хандыр аңдарар, пок сигенин чогуур өйүнде аъштап арыглаар болгаш аңаа Милосердие хаяларының фосфориттерин чууруп төгер болза, ол гектар бүрүзүнден чүс эвес, харын даа беш чүс пуд хире бедик дүжүттүг кукурузаны берип болур дээрзинге Кесоу бүзүреп турар.

Октябрь революциязы тиилээриниң биче мурнунда Сакенге бир элээн дуржулгалыг орус тараачын чурттап турган. Милосердиениң хаялары болза, тарылга шөлдерин сегидип чемишчидеринге ажыглап болур, чаягаар бүткен фосфориттерден тургускан дээрзин ол илередип тыпкан. Демги орус тараачын ол хаялардан даштарны чуура дээрбедээш, ирип баксыраан черлерни сегидип чемишчидер дугайында тараачыннарга сүме каткан, ынчалзажок кым-даа ону ажыглаарын күзевээн. Ук орус тараачын өлгениниң сөөлүнде оон ол дугайын бижип каан ыдыраажы артып калган. Кесоу Мирба демги кыдыраашты кара чажындан бээр ажаап, камгалап келген. Кажан демги бодалын боттандырар деп келир орта, суур чурттакчыларының чамдыызы Кесоуну детківээн ужурунда, оон ук күзели чамдык идегел чок байдалга таваржып келген. Бодунуң шынныг херээн бадыткадыр, Милосердие хаяларында фосфориттиң мөзү-шынарын тодаргайлаар дээш Кесоу хоорайже чоруурун шиитпирлээн.

Чалгаа Антон болгаш оон эжи Адамур олар Кесоунуң бедик дүжүт дээш чаныып чок демисел чорудуп турарын көргеш, оон хуу сонуургалы ону олче чыгып турар-дыр кылдыр санааннар. Демги хаялар Адамурнуң мурнунда эдилеп турган черинде турар чүве болганда, оон келир үедеги «олчазын» кады үлежир дээш олар Кесоу-биле өөнүктежирин оралдажып эгелээр. Ынчангаш кажан Кесоу оларның ол оралдажыышкынындан ойталаар дей бээрге, Адамур биле Антон аңаа өжээргээш, оон фосфориттер холуглуг довураан аңаа довурак-биле солун шаапканнар.

Оон-биле чергелештир, Адамур биле Антон, Кесоу Мирбаның чогун ажыглап алгаш, оон ынак ызы—Каманы олчалап алыр дугайында Рашитти күткүп эгелээрлер. Ол сорулга-биле олар Рашитти демги урутта чыышыр көрүп, ынчангаш өске кижиниң душтуун эрги ёзу-биле олчалаарынче ону албадап турарлар. Халаг эзирик компания Каманың аргын эртип турар оруунче чоруптарлар. Адамур биле Антон ийи орук ара бар-чоруй, Кесоунуң фосфориттиг довураан аңаа довураз-биле солун кааптан бис деп, Рашитке мактаны кааптарлар. Оларның ол чугаазы Ташитти патла кайгадыптар.

Адамур биле Антонунуң Каманы ол чаладыр деп бодаан күзели бүтпейн баар. Чүге дизе, ол уруг Рашиттиң чажыт бодалын билип кааптар. Уруг аңаа мынча деп чугаалаар: «Сакен тапытынмас кылдыр хуулган болгаш оон улузу база сыр өске болган. Сакениң чурттак чылары бүгү совет улус-биле кады чурттап, кады хөгжүп турар». Рашиттиң Кесоу ышкаш эвес апарганы уругта хоуданчыг болуп кээр.

—Кесоу, өске довурак аппарган-дыр! —деп Рашит хенертен алгыра кааптар. Ону дыңнааш, Кама канчаар-даа аажок дүвүреп, «Кесоуну сүрүп четкеш, ол дугайын аңаа чугаадаалы»—деп Рашитти эзрежип эгелээр. Ынчангаш олар фосфориттиг довурак ап алгаш, Кесоунуң соо-биле чоруп каарлар. Кесоу хоорайга чеьдип келирге, оон сөөртүп келген довураанда чаңгыс-даа грамм фосфорит холумаа чок болурга, ол канчаар-даа аажок муңгарап кайгаар. Кесоунуң муңгарааның көргеш, партия райкомунуң секретарı оон хөңнүм чазап, сорук киирип турар:

—Эш Мирба, силер муңгаравайн көрүңер... Чамдык улус силерни чаасклаа кылдыр бодап турар боор. Ол шын өвес... Бүгү чурт, бүгү Совет Эвилели силериниң-биле кады... Большевикчи саълдар чер болганында, бистиң чурттуң бүгү улустарынче ол хамык хая-дашты, арга сынны болгаш хем-сугну ажылдыр сиинигип турар.

Кесоу чаныып келгеш, база бир таварымча чок байдалга таваржыр, чүл дизе, Кама суурда чок, ону улус олчалаан алгаш барган кылдыр дыңналыр. Ынчалзажок ол, демги ажыл кыдыс чалгаалар: Адамур биле Антон ийиниң өскүдүп таратканы аңаа-ла бир хоозун нүгүл болуру биске билдингир.

Кесоуну сүрүп чоруткан Кама биле Рашит ийи Сакен суурга самолёт-биле чеьдип келирлер. Милосердиениң хаялары ёзулуг-ла фосфориттен бүткен дээр дугайында олар өөрүшкүлүг байдалды дыңнадып чедирип келирлер.

Оон эгелээш-ле Милосердие хаяларының чаныга тарылга шөлүнүң сегидилге чемишчидилгезинге хереглетинер фосфорит чуургурарының даш дээрбези тургустунуп, Сакенге көстүп көрбээн бедик дүжүт алырының үндезини шак ынчаар төрүтүнүп тыптыр.

Ынчангаш Сакен суурнуң бүгү чурттакчылары аңаа канчаар-даа аажок өөрүп турар. «Кама, өскерлип, мени кагганы ол-дур» деп хей бодал ону хилинчектеп турарының ужурундан, чүгле Кесоу ол ниити хөглээшкинге кирбейн турган. Аңаа хөңнү баксырап, муңгарааны-биле ол суурдан үнүп чоруптар. Кежээ орайтай бергенде суг бажынга кылаштап чорааш, Кесоу Камага ужуражы бээр. Каманың чугаазындан ол мурнунда болган бүгү чүвени шуптузун билип аптар, чүвениң шыны ынчангаш тыптыр.

Сакенге күс аңаа эвес болган. Сакенчилер бедик дүжүттү ажаап алган. Ынчангаш аңаа төрүтүнген колхозтуң байырлалынга олар боттарының улуг чедишкинин, артык күчүлүүн демдеглеп эрткеннер. Аас-кежиктиглер Кама биле Кесоу олар ыракы Сакенге аскежиин чаалап берген Москваның, улуг Сталинның дугайын канчаар-даа аажок өөрүшкү-биле сактып турарлар.

Район төвүнүң эмнелгезинде четпестерни чайладыр

Улуг-Хем районнуң төвү—Шагаан-Арыг хоорайда кижи эмнелгези бажыңбалгат-биле болгаш каадырлар-биле бүрүн хандыртынган. Ында ажылдап турар эмчилериң хөй кезии дээди өртемниг эмчилер болуп турар. Кайда каадырлар-биле болгаш оран-сава-биле хандыртынган болдур, ында ажыл эки үре-түңнелдиг болур ужурлуг. А район төвүнүң кижи эмнелгезинде байдал мырыңгай-ла ындыг эвес.

Аарыг улус чыдар черинге кире бээрге, оттулар ыяш чогунуң хараазы-биле эмнелгениң ишти хирлиг болгаш соок. Харын-даа аарыг кижилерден туржук, хадык кижилер безин соогунга шыдашпас. Ында ажылдап турар сестралар халаадын тон даштында кедип алган ажылдап турарлар. Эмнелгениң эмнээр корпузунда чамдык өрээлдериң иштики соңгаларының шилдери бузук, ол бузук черлерин постер-биле дуглап каан, иштики хеп, чылыг чоорган чедишпес болгаш хепти кончуг хаая солуп турар.

Аарыг кижилериң сегиринге чугула чүве чем болур, аарыг кижилерни чемгерер эки хоолулуг чемнерни (эьт, саржаг, сүт) кылып турарының шынары багай. Бичии уругларны кандыг-даа чем-биле таарыштыр хандырбайн, чүгле эм бээри-биле кызыгаарлатынып турар.

Эмнелгеге чыдар аарыг кижи бодунуң сыртык, аяа, шопулаа-биле келбес болза, эмнелгеге берге болуп турар. Эмнелге ажылдакчыларының талазындан чаа божаан нелерге дузалажып турары кошкак, эң ылаңгыя чаа божаан чаш уругларны кургаглаар, оларның чөргектерин солуп дузалажыр хемчеглерни багай чорудуп турарлар. Үстүнде айыткан фактыларны кижи сактырга бичии, үүрмек четпестер ышкаш сагындырып турар. Ындыг болза-даа, совет эмнелгениң негелдези-биле алырга, кижи шыдажыр аргажок, антисанитарлыг херек болур деп чүвени эмнелге эргелекчизи Гарнец, райздрав эргелекчизи Сараев болгаш эмнелгеде партия эге организациязының секретари Бутенко олар херекке албайн, ээ-харыысалга чок, ёзу барымдаалап, оператив чок ажылдап турарлар. Эмнелгениң ажылында бо хире четпестер бар турда, райздрав эргелекчизи эш Сараев кандыг-даа хемчег албайн, харын-даа тайбыңчырап арагалаарынга өйлежип турар. Районнуң кижи эмнелгезиниң ажылын болгаш бодунуң килдизи — кадык камгалал килдизин райкүүском шуут удуртур хүлээлгелиг турбужа, райкүүсхом даргазының оралакчызы эш Желтовский ол килдисти удуртурдан туржук, харын-даа районнуң кадык камгалалының болгаш эмнелгениң ажылында четпестер-биле демисел чорутпас бюрократсыг удуртукчулар-биле эптежип турар.

Ынчангаш район төвүнүң кижи эмнелгезинде бар турар четпестерни кыска хуусаа иштинде чок кылыр дээш хемчегни ап чорудары чугула.

В. НОВОРОЖДЕНЦЕВА.

Школа ажылынче улуг кичээнгейни салыр херек

Эрзин районнуң Нарын сумузунда эге школа бар. Ында бо чылын бүгү-ниитиниң ыяавыла өөренир хоойлузун ёзугаар 120 санныг школа назылыг уруглар хаара тутунган. Школаның оран-бажыңнары четче бүрүн септетинген, аъш-чем-биле хандыртынган, өөредилге херексели база долу четчелетинген. Школага бичии уруглар дыка тааржып, олар кончуг эки өөренип турарлар. Школаның башкылары өөреникчилериң ада-иелери-биле эки харылзааны тутпушаан турар. Ынчалза-даа чамдык ада-иелериң талазында уругларын школага өөретпес, оларның келир үедеги аас-кежиин, чырык оруун моондактаар хиреліг хөөнмер эвээш эвес. Эң ылаңгыя коммунист эвээш эвес. Эң ылаңгыя коммунист эш Доктаалай болгаш эштер Майдыр, Бадарчы, Дондуп олар школадан уругларын ушкарып алгаш чаныып турарлар.

Башкылар ол ада-иелериң дугайын чугаалажып көргеш, суму Советтинге шагда-ла шилчидип берген. Кандыг-даа хемчег албаан. «Март 8-зи» МЧАЭ-де партия эге организациязы школадан уругларын хоорунсаар ада-иелер-биле чугаалашпайн, хемчег албайн турар. Ол МЧАЭ-ниң даргазы эш Бадарчы болгаш ында коммунист эш Доктаалай олар школачы уругларын «школага черле кирбес бис» деп хол үжүү безин салып турар апарганнар. Ында партия организациязы (секретари эш Долчун) үстүнде таарышпас байдалче сагыш салза чогуур.

Ынчангаш школада өөренип турар уругларын бүгү-ниити өөредилгезиниң хоойлузунга удур, өөредиицден хоорул турар ада-иелерни хоойлу ёзугаар көөрү чугула.

А. ДОРЖУ,

Гостиницаның ажылын сегитсе чогуур

Кызыл хоорхүүскомунуң гостиницазының ажылында дыка улуг четпестер бар. Өрээлдериң иштин чугбас, аңаа-ла курганга довураан буруладыр ширбиш каар, соок деп чүвези ышкы шыдажыр-аргажок. Чамдык оруннарның илчирбезиниң бир чартыы шуут сөктүп калган, кижи чыдарга бир чартыынче ойлуп кире бээр. Өрээлдериң хаалгалары харышкак, соок өтүр хадыш турар, чунар черинге сугну кудуктан ускан хевээр кудуп каар ийикпе, а чамдыкта чунар дээш баарга, суг чок-даа болур.

Гостиницаның иштики чуруму багай, чамдыкта көөрге, хоорайдан бир кижи кылаштап келгеш, кандыг бир орунга хонгаш, эртен аңаа-ла кылаштап чоруй баар чүүлдер бар. Ону ол черниң ажылдакчылары кым-даа билбес. Оон уламындан чүве чидер чүүлдер хөй. Ындыг таварылга оон кырында № 19 өрээнге 1951 чылдың январь 1-ниң дүнезинде болган. База ол черде буфет бар, кандыг-даа үеде үргүлчү хааглыг турар, та кажан ажылдаар буфет чүве ийик?...

Мынчангаш Кызыл гостиницазының ажылында ол улуг четпестерни хоорхүүскомдан, ылаңгыя оон удуртулгазында турар хоорайның коммунал килдизиндеи дарый чайладып узуткааш, ону культурлуг байдалга тургусса чогуур.

С. ЧЫМЫ.

Акша-хөреңги чыылдаларын чурумчудар

Улуг-Хем районнуң саң килдизи (эргелекчизи эш Сат) саң-хөөнүң ажылын чогуур негелдезинге чедир чорутпайн турар. 1950 чылда районнуң көдээ ажыл-агый үндүрүү—68 хуу чедир чыгдынмаан. Шагаан-Арыг суму Советди бо талазы-биле онза чыъдып каап турар. Ол сумуда эрткен чылдың көдээ ажыл-агый үндүрүү—9000 рубль амдаа хавыртынмаан. Ол ышкаш страхованиениң — 6.160 рубль, бот-онаалганың — 14.200 рубль акша-хөреңгилери чыгдынмаан. Чамдык четче эвес чыгдынган акша-хөреңгилер будалыышкын-да кирип турар чүүл база бар.

Көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң болгаш өске-даа янзы-бүрү хевириниң акша-хөреңги чыылдаларының ажылы Хендерге, Эъжим, Эйлиг-Хем сумуларда база-ла онза хожудап турар. Районда янзы-бүрү үндүрүглер чыылдаларының хуусаазы ыракта эрткен турбужа, үндүрүг инспектору эш Чондан-оол чогуур хемчеглерни чорутпайн келген. Ам сорулга болза, көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң хавырылдазын, өске-даа чугула акша-хөреңги чыылдазын дарый чорудары негетинип турар.

М. ДӨҢГҮР-ООЛ.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

Барыын Германияны катап чепсеглээринге удур демисел — тайбың дээш демисел

Америк империалистер болгаш оларның маршаллчыткан чурттарда сүлчээлери Барыын Германияда дүвү-далаштыг чепсеглээшкинниң оруунда турупканнар. Фашистиг армияның катап төрүүшкүнүн гитлержи генералдарның удуртулгазы-биле болгаш киржилгези-биле боттандырып турар. Рурда Германияның милитаризминиң шериг-үлетпүр баазазын катап тургузуп турар. АКШ-тың империалистери Германияны база катап Европага чөрүлдээлерниң олаа кылырын, Барыын Германияны делегейниң чаа дайынын үндүреринге ажыглаарын күзеп турарлар.

Совет Эвилели болгаш улус демократиязының чурттары Потсдамның чөпшээрежилгезиниң принциптерин хамгалавышаан, ол агрессчи политикага, Барыын Германияны катап чепсеглээринге удурланып, Германияның айтырыын тайбың-демократтыг ёзу-биле шиитпирлээринге туржуп турар.

«Германияның чаңгыс эви дээш шиитпирлиг туржуп турган Генералиссимус Сталинның өттүр көрген политиказы немец улустуң мурнунга тайбыңче болгаш чечектелиишкинче дорт оруктуу ажыткан,—деп Германияның Социалистиг Чаңгыс Эптиг партиязының Төп Комитединиң чиңгине секретари В. Ульбрихт бижээн. Потсдамның шиитпирлерин шыңгыы барымдаалаш, Германияның демократтыг республиказының девискээринде демократизастаашкынны, чепсек дүжүрүүшкүнүн болгаш экономнуг катап тургузуушкунну боттандырган. Бо чорук болза, дайын сөөлүндеги бүгү Европаның моон соңгаргы хөгжүлдезинге шиитпирлиг ужур-уткалыг».

Сес күрүнелериниң даштыкы херектер министрлериниң Прагага болган чөвүлел хуралы тайбыңга ынак демократтыг күрүне болур чаңгыс эптиг Германияны катап тургузарының амыдыралчы бүгү чугула айтырыгларын шиитпирлээриниң шын оруун төлевилээн.

Прагага болган чөвүлел хуралдың соонда удатпаанда Германияны демократтыы-биле катыштырарынче, Европага тайбыңны хандырарынче база бир базым кылдынган. Германияның демократтыг республиказының премьер-министри Отто Гротеволь боннуң «чазааның» канцлери Аденауэрге ниити-германияның демократтыг, тайбыңга ынак тускай эргелиг түр «чазаан» тургузарын белеткээр ужурлуг ниити-германияның тургузулгалыг чөвүлелин дең эгелерге тургузар дугайында чугаалажыышкынны эгелээр деп санал киргеп.

Германияның демократтыг республиказының ол инициативазын бүгү немец улус идепкейлии-биле деткээн. Боннуң вице-канцлери Блюхер безин Штуттгартка: «Немец улустуң 99 хуузу катап чепсеглээшкинге удурланып турар деп .чүве делегейге тодаргай болур ужурлуг» деп медеглевес арга чок болган.

Премьер-министр Отто Гротевольдиң саналын националдың ниити сорулгаларын херек кырынга боттандырарының быжыг үндезини кылдыр көрүп турар немец улустуң күзел-соруунга чөрүштүр январьның 15-те пресс-конференцияга боннуң канцлери медеглинден хөстүп турары ышкаш, Аденауэрниң бөлүү ниити-германияның чугаалажыышкынын чорударындан ойталаан.

Гротевольдиң Аденауэрге дыңнадыының хүнүнден бээр эрткен чеди неделяларның дургузунда Барыын Германияга болгулаан болуушкуннар болгаш фактылар боннуң канцлериниң чүге ол хире үр ыыт чок турганын тодаргай көргүзүп турар.

Аденауэр ыыт чок турарының аразында Соңгу-Атлантиканың агрессчи чөвүлели Брюссельге Барыын Германияның армиязын тургузар чорукту дургедедир дугайында шиитпирни хүлээп алган. Ол-ла үеде боннуң «парламентизи» Барыын Германияның экономиказын шериг шугумунче шилчидер дугайында «чазакка» онза эргелер тыпсыр дугайында дүрүмнү бадылаан.

Ол-ла хүннерде боннуң «чазаа» «кызыгаар камгалалының» моторжуткан шериин тургузар дугайын чарлаан. Оон соонда Бонн 22 бүрүн моторжуткан дивизияларны, ооң иштинде 10 танка дивизияларын тургузар дей берген. Боо-чепсектиг немец күштерни атлантика армиязы деп армияга киириериниң практиктиг хемчегериниң дугайынга айтырыгны Аденауэр Америкның кол командылакчызының көрүлдезинге киириринге белеиин илереткен.

Январьның 30-де Германияның демократтыг республиказының палатазы бүгү фракциялары-биле кады боннуң бундестагынга (парламентизинге) Отто Гротевольдиң ниити-германияның тургузулгалыг чөвүлелин тургузар дугайында саналдарын боттандырар талазы-биле катышкан кыйгырыгны хүлээп алган.

Улустуң палатазы боннуң парламентизинге бодунуң кыйгырыының тайбыңны хандырарынга болгаш Германияны катыштырарынга эргежок чугула бүгү айтырыгларның талазы-биле чөпшээрежилгени чеьдип алыр дээш ниити-германияның тургузулгалыг чөвүлелин кады чыылдырар деп санал киирген.

Улустуң палатазы чүгле ниити-германияның тургузулгалыг чөвүлелин тургузары-биле болгаш ооң сорулгалары-биле холбашкан айтырыгларның дугайында чугаалажыышкынны кылырынга беленин илереткен эвес, харын Аденауэрниң бодунуң январь 15-те медеглелинде сагындырган айтырыгларның талазы-биле чугаалажыышкынны кылырынга беленин база илереткен.

Аденауэр ылаңгыя ниити-германияның соңгулдаларын чорудар дугайында ооң 1950 чылдың март 22-де саналы харыы чок артып калган деп бадыткаарын оралдажып турар. Ынчалза-даа ооң чугаазының даартазында боннуң «министри» Кайзер болза, барыын-германияның «чазаа» Советтиң ээлээн зоназының төлээлери-биле шуут чугаалажыышкын кылырының кандыг-даа аргазын көрбейн тур дээн чугаазы билдингир. Аденауэр бодунуң медеглелинге Германияның демократтыг республиказының улустуң палатазының 1950 чылдың декабрь 12-де хүлээп алган «тайбың камгалалының дугайында дүрүмнү» күш чок болдурарын негээн. Аденауэр ол ышкаш Германияның демократтыг республиказының улустуң полициязының дугайында хоп үүлдер чугаалап турган. Ындыг турбужа полициязын шериг хевирлиг кылдыр тургускан Барыын Германияга бодаарга Германияның демократтыг республиказында улустуң полициязы иштики корум-чурумну хандырарынга бараан болуп турары билдингир.

Улустуң палатазының кыйгырыы болза, Германияны катыштырарының негелделериниң, ооң эргелелиниң хевирлериниң дугайында, кижиниң эргезиниң дугайында айтырыгның талазы-биле, саңлдарын бүгү Германияга тарадыр сорулгалыг «тайбың камгалалының дугайында хоойлуну» өскертир дугайында чугаалажыышкыннарны чорударын бодаан.

Улустуң палатазының кыйгырыы болза, бүгү Германияда полицияның болгаш ооң иштинде Германияның демократтыг республиказында улустуң полициязының санының, чепсээниң болгаш чер-черге таарыштыр тургузарының дугайында чугаалажыышкынны чорударын бодаан.

Кыйгырыгда айыткан ёзугаар Германияның демократтыг республиказының төлээлери ниити-германияның тургузулгалыг чөвүлелинге федеральдиг республиканың төлээлери-биле кады немец улустуң мурнундан Германияны катап чепсеглээрин хоругдаар дугайында медеглелди кылырынга; ниити-германияның бүгү-ниити чажыт бадылаашкынныг, дең эргелиг дорт, хостуг соңгулдаларының дугайын чугаалажырынга, Германия-биле тайбыңның керээзин дүрген чарарынче болгаш ооң соонда Германиядан эжелел шериглерин үндүрер дугайында чажыт чугаалажыышкынны чорударынга; Германияның өске чурттар-биле тайбың кады ажылдажылгазынга үндезилээш, бүгү Германияга тайбың үлетпүрнү улам дүрген хөгжүдеринге дузалаар кылдыр Германияның иштики садыын калбартырының болгаш немец бараанларны делегейниң рыногунче үндүрерин хандырар талазы-биле катышкан хемчегерни чугаалажырынга төлээледир.

Ынчангаш Германияның демократтыг республиказының улустуң төлээлери Аденауэрниң ойталаашкыны турзадаа, немецтерниң аразында бот-боттарын билчир чорукту доктаадып тургузар дугайында күжениишкини үргүлчүлээрин шиитпирлээринге чүткүлдүүн база катап көргүскен. Немец улус быжыг тайбыңны болгаш Германияның чаңгыс эвин негеп турар болгаш ол дугайында америк-англи чаа 'дайынның кыпсыкчыларының агрессчи планнарынга тайбың дээш удурланып турар Европаның, Азияның болгаш Американың калбак-массаларының канчаар-даа аажок улуг деткимчезин ап турар.

АКШ-тың базыышкыны-биле

Январьның 30-де КНО-нуң Кол Ассамблеязының Политиктиг комитеди чеди балылаашкын удурланып, 8 бадылаашкын дадагалзап турда, 44 бадылаашкын биле корей айтырыының дугайында америк резолюция төлевилелин үүлдүг деп көрген. Резолюцияга удур бадылааннар: Бирма, Белорусс ССР, Чехословакия, Индия, Польша, Украина, ССР, Совет Эвилели, дадагалзааннар: Афганистан, Египет, Индонезия, Пакистан, Швеция, Сирия, Иемен, Югославия.

КНО-нуң Кол Ассамблеязындан Кыдат улус республиканы «агрессчи» деп буруудадыр дугайында АКШ-тың негелдезиниң кады чогаадыкчылары болдурар дээш англи-америк блоктуң өске киржикчилерин албадаарын оралдашпышаан, АКШ базыышкынның көстүп көрбээн кампаниязын чоруткан: Ол кампанияның бүрүнү-биле буурап дүшкени билдингир болгаш Американың төлээлери бодунуң резолюциязының төлевилелин Политиктиг комитетке бодунуң адындан киирер ужурга таварышкан.

Американың резолюциязының төлевилели Совет Эвилелиниң, Украина ССР-ниң, Белорусс ССР-ниң, улус демократиязының чурттарының, Азияның болгаш арабтың 12 чурттарының хөй санныг төлээлериниң талазындан удурланыышкынны үндүрген. Азияның болгаш арабтың 12 чурттары дыка четпестерлиг-даа болза, бир төлевиледти киргеннер, ынчалза-даа Ыракы Чөөн чүкке тайбың таарыштырылганы болдуруп болур хемчеглер ол төлевилелде көрдүнген. Американың төлевилелин өске-даа хөй төлээлер шүгүмчүлээннер.

АКШ-тың ооң дараазында үүлгедиглери базыышкынның, кыжаныгның болгаш чүткүлдүң үзүк чок илчирбези болур. Американың чазаа Ыракы Чөөн чүкке Американың агрессиязын калбартыр сорулгалыг бодунуң төлевилелин Политиктиг комитетче шургудар дээш бүгү эргаларны ажыглаан.

Январьның 25-те Американың резолюциязына дуза кылдыр Трумэн тускай медеглел кылган. Трумэнниң медеглели Кыдатты буруудадыр дугайында каш чеди хонуктарның дургузунда АКШ-тың өске чурттарга бүзүредир дээш базыышкынын дыңзыткан деп «Нью-Иорк геральд трибюн» солун бижээн.

АКШ-тың Индияга базыышкыны эңне ыят чок болган. Бир үеде Индия аштың сүртедиишкининден чурттунуң хөй миллион чонунуң амызын алыр дээш АКШ-тан 2 миллион тонна кызыл-тас дилээн. Ындыг турбужа Американың конгрезинден бо айтырыгның талазы-биле шиитпир үндүрерин соңгаарлаткан болгаш даштыкы херектер талазы-биле сенат комиссиязының даргазы Коннэлдиң сөзүн ёзугаар алырга, КНО-га Кыдатты «агрессчи» деп чарлаар дугайында АКШ-тың орлдажыышкынын Нерудан буруу шапканының түүнелинде ол дилегни хандырарының идегели элээн кудулаан дээн. Американың «Дейли компас» солуну АКШ-тың ол байдалын «күткүлдээн дора» деп бижээн.

Ындыг янзылыг үүлгедигни Американың төлээзи Политиктиг комитеттиң сөөлгү хуралынга америк резолюцияны ыяавыла январь 30-де бадылаарын негеп тура көргүскен. Хуралды даргалап турган Урданеттиң чашпаачы туружунуң дузазы-биле базыышкынның аргазын хереглеп тура америк төлээ АКШ-тан хамаарылгалыг чурттарның төлээлериниң дузазы-биле араб,Азияның 12 чурттарының резолюциязынга Совет тиң эдилгезиниң чугаалажыышкынын үскен.

Советтиң төлээлери 12 чурттарның төлевилелин экижидер дугайында дыка улуг оралдажыышкынны кылган. Советтиң төлээзи 7 чурттарның конференциязының бир дугаар хуралынга-ла ооң киржикчилери Кореяда боолаашкынның түр сокдадыышкынын дугуржуп алырының хемчегериниң дугайында санал киргеп. Ооң соонда олар Кореядан даштыкының бүгү шериглерин үндүрериниң хемчегерин болгаш аргаларын; Кореяның иштики херектерин боттары таарыштырар сорулга-биле хереселдерни; Каирниң болгаш Потсдамның декларацияларын ёзугаар Тайвандан боттаган Тайван өөжүнден америк чепсектиг күштерни үндүрер болгаш Ыракы Чөөн-чүкке хамаарышкан айтырыгларны көөр ужурлуг.

Политиктиг комитет АКШ-тың базыышкыны-биле Советтиң бо эдилгезин болгаш ооң мурнунда киирип турган үш эдилгелерни база ол ышкаш 12 чурттарның резолюциязын хүлээвээн. Февральдың 1-де АКШ аңаа дыңнангыр бадылаашкын машиназының дузазы-биле бодунуң резолюциязының төлевилелин КНО-нуң Кол Ассамблеязының пленарлыг хуралынга шургудуп алган.

Бир эвес «хүлээп алдынган америк резолюцияның артында империалистиг бөлүктер турар болза, 12 чурттарның резолюциязының чогаадыкчыларында, Египеттиң төлээзиниң чөптүү-биле айытканы ышкаш 600 миллион кижи турар. Советтиң төлээзи бодунуң чугаазынга ол сан дугайын сагындыргаш, ол 600 миллион кижиге Совет Эвилелинде болгаш улус демократиязының чурттарында 300 миллион кижини, Кыдаттың 475 миллион кижизин; ол ышкаш чазактары чоннуң күзел-соруун илереткейн турар чурттарда чүс-чүс миллион кижилерни немээр деп чугаалаан.

Ынчангаш Азияга агрессияны калбартыр деп бодаан Катышкан Штаттар Кореяның болгаш Ыракы Чөөн чүктүң өске-даа айтырыгларын тайбың ёзубиле тарыштырар деп турар тайбыңның күчүлүг лагеринге шаштыгып турар. Бо чорук болза, америк империалистерниң кем-буруулуг планнары бүрүн буступ дүжүүшкүн-биле доостурукуң барымдаазы болур.

М. АЕРОНИН.

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының февраль 8-те дамчыткан медээзинде чугаалап турары болза, Улустуң армиязының кезектери-биле кыдат эки-турачылар америк болгаш лисынманчы шериглерниң атакаларын ойтур шаварын үргүлчүлевишаан, оларга улуг чедириглерни таварыштырып турганнар. Эң-не кадыгдошкун тулчуушкуннар америк кезектерниң ужар-чүүлге болгаш танкаларга деткидип алгаш атакалап турганы Сувон (Суй хен) районнуң соңгу талазынга болуп турган.

* * *

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Кол командылалының февраль 9-та медээлээни болза:

Инчон уунга Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачылар-биле кады дайзынның удур атаказынга удурлангаш, оларга улуг чидириглерни таварыштырган. Шериг чепсээн эжелеп алган.

Эрткен неделяның дургузунда Улустуң армиязының зениттиг кезектери Свул болгаш Сувон районнарынга дайзынның 12 самолёттарын аңдара аткан.

(СЭТА).

Ким Ир Сенни „Күрүне тугу" орден-биле шаннааны

ПХЕНЬЯН. Корей улустуң мурнунга онза алдар-хавыяалыг болганы, Улустуң армиязын тургузарынга болгаш быжыглаарынга, америк империалисчи агрессорларны болгаш лисынманчы өскерликчилерниң бөлүүн чылча шаварынга чурттуң бүгү күжүн мобилизаттаарынга, а ол ышкаш ада-чурттуң хосталгалыг дайынының эчис тиилелгелериниң чедиишкиннери дээш Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң Дээди Хуралының Президиуму Улустуң армиязының Кол, командылакчызы Ким Ир Сенни «Күрүне тугу» орденниң бир дугаар чергези-биле шаннаан.

(СЭТА).

Маадырлыг Улустуң армиязынга Кореяның чуртакчыларының дузалап турары

СОҢГУ КОРЕЯ. Америк дээрбечилерниң Кореяның улус-демократтыг республиказынга удур чоруткан дайыны Кореяның чурттакчы чонунуң бүгү килең-хылыын хайындырып үндүрген. Чурттуң хоорайларындан болгаш суурларындан патриотчу камгалал фондузунга дузалаашкыннарның дыка хөй саны кирип турар.

Алды айларның дургузунда патриотчу камгалал фондузунга 807.144.221 акша, 600 муң ажыг пуд рис болгаш өске-даа тараа культуралары, а ол ышкаш 11.514 кезек үнелиг янзы-бүрү хевириниң үүлдери, алдын, мөңгүн кылыглар, радиоприёмниктер, шактар киргилээн. Оон аңгыда Улустуң армиязының дайынчыларынга бир дугаарында чугула хереглетинер үүлдерлиг чүс-чүс белектерни чорутканнар.

Маадырлыг Улустуң армиязынга улустуң бүгү-ниити деткимчези болза, бүгү корей улустуң америк агрессорларны көөр хөңү чогун, дайзынны чедиишкинниг тиилээринге долу шиитпирлиг болуп турарын хереченлеп турар.

(СЭТА).

Соңгу Пхеньян можуда катап тургузуушкун

СОҢГУ КОРЕЯ. Соңгу Пхеньян можуда бүдүрүлге кооперативтери боттарының ажылдарын катап тургузуп турар. Бүдүрүлге кооперативтери хөй нуруузунда америк эжелекчилерниң араатанзыы-биле үрегдээн үүлдерин катап тургузуп турар болгаш чаа чылдан эгелеп чурттакчы чоннуң хереглелдери: пөс, идик, шарыглыг үүлдер, 40 ажыг аттыг янзы-бүрүнүң хептерин, база чем продукциязының аймаан чедиишкинни-биле үндүрүп турар.

Чо Ин Хонуң удуртканы кооператив бүдүрүлгези 6 хүннериң дургузунда 100 ажыг пөс станоктарын катап тургускан болгаш баштайгы 2 муң метр пөстү бүдүрүп үндүрген.

Пан Мун Биннiң удуртканы кооператив бүдүрүлгезиниң ажылчыннары боттарының бүдүрүлгезин катап тургусканнар болгаш чаа чылдан эгелеп бүдүрүлге онаалгазын хүн бүрү 150 хуу күүседип турар.

Дааранылга кооперативиниң болгаш аъш-чем продуктузу үндүрериниң кооперативи катап тургузуушкуннуң ажылдарын эгелей бергеннер.

(СЭТА).

Профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының дыңнадыы

ПАРИЖ. Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы (ПБФ) тускай дыңнадыгны үндүрген, ында чугаалап турары болза:

ПБФ-ниң Франциягa үргүлчү турарын чөпшээрээн доктаалды француз чазактың иштики херектер министриниң соксадып турар дужаалының түүнелинде тургустунган байдалды чугаалажып көөр сорулга-биле ПБФ-ниң даргазы, чиңгине секретари болгаш секретарьлери хурал кылган. Бо талазы-биле ПБФ-ни «тарадыр» дээр дугайын шын эвес чугаалап турар. 64 чурттарның профэвилелдер организацияларының хостуг күзел-соруу ёзугаар доктаатынып тургустунган бүгү делегей организациязы болуп турар ПБФ-ни кандыг-даа чазак тарадыр эргези чок. Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының ниити сагыш-сеткилин илергейлевишаан, ооң Парижке 1945 чылда үндезилетинип турарының үезинде бодунга салып алганы сорулгаларны күүседип үргүлчүлээрин ПБФ бүзүредип медеглеп турар. Бурунгаар депшилгени болгаш чаагайжылганы чеьдип алырда, бот-боттарынга дузаламчыны болгаш ажылчы чоннарның катыжылгазын, расазы, политик болгаш шажын-чүдүлге талазы-биле чаңчыл үзели ылгал чокка бүгү улустарның аразынга эп-найыралды болгаш дем-катыжыышкынны быжыглаарда, бүгү делегейге тайбыңны камгалап алырда, ажылчы чоннарның бүгү делегей профэвилел организациязы чажангызындан-даа артык эргежок чугула херек.

Ооң ужурунда ПБФ француз чазактың доктаалын ону шиитпирлеп шыдаар бүрүн эргелиг черниң мурнунга хомудаар деп шиитпирлээн.

Ооң-биле кады ПБФ-ниң түрү черин шилиир бүрүн эргелиг орган болур ПБФ-ниң Күүсекчи бюрозун февральдың 17-де болгаш 18-те Варшавага чыылдырар деп доктааткан.

(СЭТА).

Польшада алды чыл планының бир дугаар чылының чедиишкиннери

Польшаның экономну планнаар Күрүне комиссиязы алды чыл планының бир дугаар чылы — 1950 чылда улус ажылагыйының планының күүселдезиниң дугайында дыңнадыгны чоокта чаа чарлап үндүрген.

1950 чыл болза, Польшаның бүдүрүкчү күштериниң дыка сайзыраанының, социалистиг ниитилелиниң үндезиннериниң тудуушкунунга улуг чедиишкиннерниң, социалистиг чылданың өзүүшкүнүнүң чылы болган.

Социалистиг үлетпүрнүң чыл планы 107,4 хууга күүсетинген, үлетпүр продукциязының үнези 1949 чыл-биле деңнээрге 1950 чылда 30,8 хуу хөй. Аар болгаш ортумак үлетпүрнүң продукциязының үнези дайын мурнунда деңнелинден 225 хуу ашкан.

1949 чыл-биле деңнээрге, 1950 чылда тракторларны бүдүрүп үндүрери 60 хууга, чүк машиналар — 209 хууга, мотоциклдер — 70 хууга, саваң — 32 хууга өскен.

Бора хөмүр тывыжының (93 хуу), шойнуң (90 хуу), демир болбаазырадып кылыр станоктарның (96 хуу) планы болгаш туйбуну, чугайны, мебельди бүдүрүп үндүрериниң планнары күүсетинмээн. Ындыг болзадаа, үлетпүрнүң бо адырлары 1949 чылда турганынга бодаарга дыка хөй продукцияны кылып үндүргеннер.

Чуртка мооң мурнунда бүдүрүп үндүрүп көрбээн демир болбаазырадып кылыр чаа хевирлиг станоктарны, паровозтарны каң котёлдерин, көдээ ажылагыйының машиналарын болгаш өске даа машиналарны үндүрерин 1950 чылда эгелээн. Капитал салыышкыннарының хемчээли 1949 чылда турганындан 1950 чылда 53 хуу ажыг болган.

Көдээ ажыл-агыйының продукциязы 1949 чыл-биле деңнээрге 1950 чылда 13 хууга өскен (хову ажылы 6 хуу, мал ажылы 24 хуу). 15180 муң га, азы 1949 чылда турганындан 2,5 хуу хөй шөлден дүжүттү ажаап алган. Техниктиг культураларның, кызыл-тастың, арбайның болгаш мал чеминиң тарылгалары көвүдээн.

1950 чыл болза, көдээ ажыл-агыйда социалистиг секторнуң моон ыңай дыка хөгжүп сайзырадырының чыты болган. Социалистиг көдээ ажыл-агыйның продукциязының үнези 1949 чыл-биле деңнээрге 35 хууга өскен. Күрүне ажыл-агыйларының болгаш бүдүрүлге кооперативтериниң шөлүнден 1949 чылда турганынга бодаарга 27 хуу ажыг дүжүттү 1950 чылда ажаап алган. Бүдүрүлге кооперативтериниң саны 1950 чылдың декабрь 31-де 2200 турган болгаш ол болза, 1949 чылдың төнчүзүнде турган бүдүрүлге кооперативиниң санындан 9 катап ажыг болуп турар. Көдээ ажыл-агыйда социалистиг сектор ам бүгү аңдарган черниң 13 хуузун эзлеп турар.

Күрүне ажыл-агыйларының дүрген хөгжүп сайзыраанының түүнелинде олар ның ниити продукциязы 1949 чыл-биле деңнээрге 33 хууга көвүдээн.

МТС-тернiң тракторлары 1950 чылда 776,7 муң га черни ажылдап кылган болгаш ол болза, 1949 чылда ажылдап кылган черниң шөлүнден 10 катап ажыг болуп турар.

1950 чылда 1000 хире көдээ суурларны электрижиткен. Электрижиткен көдээ суурларның бүгү саны чылдың ужунда 12,5 муң четкен.

Ниитилештирген үүрмектеп садар садыг четкилериниң саарылгазы 1949 чылдың саарылгазындан 76 хуу ашкан болгаш бүгү үүрмектеп садар садыгның 80 ажыг хуузу болуп турар. Үүрмектеп садар садыгның күрүненің болгаш кооперативтиң 15 муң чаа пункт туларын 1950 чылда ажыткан. Бараанларны бүдүрүп үндүрери көвүдээниниң болгаш садыг четкилериниң сайзыраанының түүнелинде чоннуң хандырылгазы экижээн.

1950 чылда бүгү социалистиг секторга 4,7 миллион, азы 1949 чылда турганынга бодаарга 17 хуу ажыг кижи ажылдап турган. Күрүне үлетпүрүнге 1,8 миллион, азы 1949 чылда турганынга бодаарга 16 хуу ажыг кижи ажылдап турган.

Үлетпүрде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 9 хуу улгаткан. 1950 чылда боттуг ортумак ажыл төлевири 6 хуу өскен болгаш ооң-биле кады ажылчы чоннуң социал, культуралыг хереглелинге үнер чарылгалар дыка көвүдээн.

Польшаның национал орулгазы чыл иштинде 21 хуу өскен, социалистиг секторнуң үлүүнге национал орулганың 70 хуузу онаажып турар.

«Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солундан).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

ЧАРЛАЛ

«ШЫН» солун редакциязы бижик машиназынга мергежээн тыва машинакчылар хереглеп турар.

Ажылдаарын күзээрлер «Шын» солун редакциязынга келгеш дугуржуп ап болур.

Редакцияның адреси: Кызыл хоорай. Щетинкин кудумчузу, бажың № 7.

ФИЗКУЛЬТУРА — ОРГАНИЗМНИ КАДЫКШЫДАРЫНЫҢ БОЛГАШ БЫЖЫГЛААРЫНЫҢ КҮЧҮЛҮГ АРГАЗЫ.

Мага-боттуң аваангыры болгаш күжү үргүлчүнүң белеткели-биле чеьдип алдынып турар.

Физкультура болза, өкпе аарыгларын болдурбайн чем хуулдуруушкунун экижидип, нерви системазын болгаш шыңган эттерни быжыглап турар. Физкультура кижиге энергияны, сергек болгаш амыдыралчы өөрүшкүнү немеп берип, ооң ажылга арга мергежилин болгаш шыдамыкай чоруун бедидип, база кижиниң элекке кырыыр чоруун болдурбазын хандырып турар.

Лыжа спорту — культурлуг дыштанылга болгаш хөглээшкин болур:

Лыжалар — дайынның чепсээ:

Лыжа спортунуң техниказы-биле чепсеглениңер!

КАДЫК МАГА-БОТТА—КАДЫК ОМАКШЫЛ!

Санитар чырыдыышкынының Тыва область Бажыңы.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; редакторнуң оралакчызының, харыысалгалыг секретарьниң—3—68; партия амыдыралы, пропаганда болгаш агитация, литература болгаш уран-чүүл, көдээ ажыл-агый, иштики информация, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдисте риниң, бухгалтериянның—3—65.

Б00847 Облкүүскомнуң типографиязы